

LIETUVOS
TEISMAI

ŠAKINIO LIETUVOS TEISMŲ SISTEMOS
KORUPCIJOS PREVENCIJOS VEIKSMŲ PLANO
2022–2025 METAMS ĮGYVENDINIMO
PRIEMONIŲ PLANO VERTINIMO ATASKAITA

ĮVADAS

2022 m. vasario 25 d. Teisėjų taryba, pripažindama, kad Lietuvos Respublikos teismai įvairiomis formomis susiduria su neteisėto kišimosi į teisingumo vykdymo veiklą bandymais; taip pat, jog korupcijos apraiškų egzistavimas teismuose nėra suderinamas su teisingumo vykdymu ir griaua visuomenės ir valstybės pasitikėjimą teismų vykdomu teisingumu, menkina išskirtinį teismo, kaip teisingumą vykdančios institucijos, konstitucinį statusą bei teisinės valstybės principą, nutarimu Nr. 13P-46-(7.1.2.) priėmė šakinį Lietuvos teismų sistemos korupcijos prevencijos veiksmų planą (toliau – Planas) 2022–2025 metams ir jo įgyvendinimo priemonių planą 2022–2023 metams (toliau – Priemonių planas).

Šiuo nutarimu Teisėjų taryba nustatė aiškų teismų sistemos korupcijos prevencijos tikslą – kurti korupcijai ir bet kokio pobūdžio neteisėtai įtakai atsparią teismų sistemą, šalinti korupcijos rizikos teismų sistemoje grėsmes ir nubrėžė naują kovos su korupcijos apraiškomis teismų sistemoje kryptį – kova su korupcija ir bet kokio pašalinio neteisėto pobūdžio įtakai atsparios aplinkos kūrimas yra nuolatinis ir esminis kiekvieno teismuose dirbančio žmogaus uždavinys, kurio ignoravimas atsiliepia visos sistemos autoritetui ir padėčiai valstybėje.

Kartu su Planu buvo pertvarkyta ir centralizuota korupcijos prevencijos priemonių valdymo sistema, siekiant kurti sisteminių požiūrių į korupcijos prevencijos priemonių diegimą ir palaikymą teismuose bei sumažinant, tačiau nepaneigiant, teismams tenkančią administracinę naštą, kurti atskiras (individualias) korupcijos prevencijos priemones, jų koordinavimą perduodant naujai teismuose įsteigta pareigybei – centriniam už korupcijos prevenciją atsakingam pareigūnui, kuris darbą pradėjo 2022 m. kovo 1 d.

Plano 7 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad centrinis už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingas subjektas kiekvienais metais atlieka Priemonių plano įgyvendinimo vertinimą, kuriame pasisako apie įvykdytas Priemonių plano priemones bei kliūtis, dėl kurių nėra ar nebus laiku įvykdytos tam tikros priemonės.

Šioje ataskaitoje pateikiamas Priemonių plane 2022-iesiems metams numatytų priemonių vykdymo statusas, jų vykdymo vertinimas, taip pat analizuojamas suplanuotų veiklų santykis su Plane nustatytais siektiniais rodikliais. Ataskaitoje taip pat nurodomos ir papildomos veiklos, kurios buvo įgyvendintos 2022-aisiais metais siekiant stiprinti antikorupcinės aplinkos kūrimą teismuose, apžvelgiama per praėjusius metus pasikeitusi teisinė aplinka, galinti turėti įtakos tolesniam Plano vykdymui ir/ar Plano koregavimui. Galiausiai, kartu su šia ataskaita pristatomi ir atlikto teismų sistemoje dirbančių asmenų korupcijos (ne) tolerancijos tyrimo rezultatai.

I. PRIEMONIŲ PLANO VEIKLŲ ĮGYVENDINIMAS 2022-AISIAIS METAIS

Plano 2 straipsnyje nustatyta, kad Plano tikslo – kurti korupcijai ir bet kokio pobūdžio neteisėtai įtakai atsparią teismų sistemą, šalinti korupcijos rizikos teismų sistemoje grėsmes – siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

- a) antikorupcinio sąmoningumo teismų sistemoje didinimu;
- b) veiklos skaidrumo ir atvirumo užtikrinimu;
- c) korupcijos prevencijos veiklos koordinavimu.

Kartu su Planu buvo patvirtinti Plano veiksmingumo vertinimo kriterijai ir jų siekiamos reikšmės 2025 metais:

Vertinimo kriterijus	Kriterijaus reikšmės	
	2021 m.	2025 m.
1 uždavinys – antikorupcinio sąmoningumo teismų sistemoje didinimas.		
Teismų sistemos atstovų, žinančių apie vykdomas korupcijos prevencijos priemones, dalis.	-	10 proc. didesnis nei nustatytas 2022 m., atlikus tolerancijos korupcijai tyrimą
Pranešimų apie galimus skaidrumo reikalavimų pažeidimus teismų sistemoje skaičius.	0	25 proc. išaugęs (lyginant su 2021 m.) pranešimų apie galimus skaidrumo reikalavimų pažeidimus teismų sistemoje skaičius
2 uždavinys – veiklos skaidrumo ir atvirumo užtikrinimas.		
Gyventojų, manančių, kad teismai yra korumpuoti, dalis.	38 proc. ¹	28 proc.
Gyventojų, teismų veiklą vertinančių gerai ir labai gerai, dalis.	44 proc. ²	50 proc.
3 uždavinys – korupcijos prevencijos veiklos koordinavimas.		
Priemonių, numatytų Veiksmų plano priemonių planuose, įgyvendinimas.	-	Įgyvendinta ne mažiau kaip 90 proc. numatytų priemonių
Antikorupciniu požiūriu įvertintų norminių teisės aktų projektų skaičiaus santykis su visų priimtų norminių teisės aktų projektų skaičiumi.	-	10 proc. daugiau antikorupciniu požiūriu įvertintų Administracijos ir

¹ Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021.

² Gyventojų nuomonė apie teisėsaugos institucijas ir viešojo saugumo situacijos vertinimas (2020 m. tyrimas).

		Teisėjų tarybos priimtų teisės aktų projektų, nei nustatyta 2022 m.
--	--	---

Planas įgyvendinamas pagal Priemonių planą. Priemonių plane numatomos Veiksmų plano įgyvendinimo priemonės, siekiami rezultatai, jų įvykdymo terminai, vykdytojai bei vertinimo kriterijai (6 straipsnio 1 dalis). Plano įgyvendinimo priemonių vykdytojai pagal kompetenciją yra teismai, teismų savivaldos institucijos, Nacionalinė teismų administracija (toliau – NTA) ir NTA Mokymo centas (6 straipsnio 1 dalis).

I etapo veiklos Priemonių plane suplanuotos 2022 ir 2023 metams. Toliau, pagal Priemonių plane nustatytas veiklas, pateikiama informacija apie jų įgyvendinimą.

Vartojami trumpiniai:

1. AS – Nacionalinės teismų administracijos Administravimo skyrius;
2. CS – Centrinis už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą visoje teismų sistemoje atsakingas subjektas;
3. FBS – Nacionalinės teismų administracijos Finansų ir biudžeto skyrius;
4. ITS – Nacionalinės teismų administracijos Informacinių technologijų skyrius;
5. KS – Nacionalinės teismų administracijos Komunikacijos skyrius;
6. LITEKO – Lietuvos teismų informacinė sistema;
7. MC – Nacionalinės teismų administracijos mokymo centras;
8. MTBS – Nacionalinės teismų administracijos Mokymų ir tarptautinio bendradarbiavimo skyrius;
9. NTA – Nacionalinė teismų administracija;
10. PV – Nacionalinės teismų administracijos Projekto vadovas;
11. TRAS – Nacionalinės teismų administracijos Teisinio reguliavimo ir atstovavimo skyrius;
12. TT – Teisėjų taryba;
13. TVS – Nacionalinės teismų administracijos Teismų veiklos skyrius

Nr.	Priemonės/veiklos	Įgyvendinimo terminas	Atsakingi vykdytojai	Įgyvendinimo vertinimo kriterijai	Vykdymas
VEIKSMŲ PLANO TIKSLAS – KURTI KORUPCIJAI IR BET KOKIO POBŪDŽIO NETEISĖTAI ĮTAKAI ATSPARIAŲ TEISMŲ SISTEMA, ŠALINTI KORUPCIJOS RIZIKOS TEISMŲ SISTEMOJE GRĖSMES.					

1 uždavinys – antikorupcinio sąmoningumo teismų sistemoje didinimas.					
1.	Atlikti išsamų anoniminį teisėjų ir teismų darbuotojų (ne)tolerancijos korupcijai tyrimą.	2022-12-31	CS, TT vadovybė, TT Komunikacijos komitetas, KS	Atliktas (ne)tolerancijos korupcijai teismuose tyrimas, kurio apibendrinimu identifikuotos spęstinos vidinės teismų problemos korupcijos prevencijos srityje.	Įvykdyta. (Ne)tolerancijos korupcijai teismuose tyrimas atliktas vėlesniu nei nustatyta terminu, jo rezultatai pristatomi kartu su šia ataskaita.
2.	Patvirtinti teismų sistemos antikorupcinio elgesio kodeksą.	2022-07-01	TT, CS	Patvirtintas teismų sistemos antikorupcinio elgesio kodeksas – teismų sistemoje taikomas vieningas antikorupcinio elgesio standartas.	Įvykdyta iš dalies. Teismų sistemoje dirbančių asmenų elgesio standartas apibrėžtas Teisėjų tarybos 2023 m. sausio 27 d. nutarimu Nr. 13P-11-(7.1.2) patvirtintoje Lietuvos teismų skaidrumo politikoje. Plungės rajono apylinkės teismas ir Kauno apylinkės teismas nurodė tokius kodeksus pasitvirtinę savarankiškai.
3.	Patvirtinti rekomendacijas dėl teismų sistemos dovanų politikos.	2022-12-31	TT, CS, AS	Patvirtintos rekomendacijos dėl teismų sistemoje taikomos nulinės dovanų politikos.	Įvykdyta. Teisėjų tarybos 2023 m. sausio 27 d. nutarimu Nr. 13P-11-(7.1.2) patvirtintoje Lietuvos teismų skaidrumo politikoje nustatyta, kad Teismuose netoleruojamos jokios dovanos ar kitos padėkos (atlygis) už teisėjų ar teismo darbuotojų darbą, išskyrus teismų sistemos viduje teikiamas padėkas ar apdovanojimus.

					<p>Įstatymo leistiniais atvejais kiekvienas dovanos teikimo ir gavimo atvejis tinkamai įvertinamas, o visos nustatyta tvarka gaunamos dovanos apskaitomos.</p> <p>NTA ir didžioji dalis teismų nurodė pasitvirtinusios savo gautų dovanų apskaitos standartus.</p> <p>Gerosios praktikos pavyzdys: Vilniaus apygardos teisme teismo darbuotojams įjungiant kompiuterį, kiekvieną kartą parodoma užsklanda „Skaidrumo atmintinė“, pateikiant sekančio turinio tekstą: „Skaidrumas yra viena iš pagrindinių Vilniaus apygardos teismo vertybių. Puoselėdamas šią vertybę, prisimink patarimus, leisiančius Tau elgtis užtikrintai, saugiai ir profesionaliai: Atsisakyk bet kokių dovanų už savo darbą. Žinok, kad valstybės tarnyboje dovanos gali būti teikiamos ir priimamos tik oficialiai pagal įstatymus. Norinčiam atsidėkoti, pasakyk, kad Tau užtenka šypsenos ir gero žodžio. Pasiūlyk teikiamas gėrybes atiduoti vargstančioms šeimoms, seneliams, neįgaliesiems – taip išvenk nepatogių situacijų. Vadinamąsias „dovanas“, „atsidėkojimus“, „lauktuves“ ir pan.</p>
--	--	--	--	--	--

					vertink kaip kyši. Žinok, kad nusikaltimas yra ir pažadas, susitarimas, provokavimas, reikalavimas, siūlymas priimti kyši ar tarpininkavimas. Apie paliktas „dovanas“ ar bandymus papirkti pranešk tiesioginiam vadovui, informuok teisėsaugos institucijas.“
4.	Didinti teismų sistemos darbuotojų sąmoningumą apie pranešimų, susijusių su pastebėtais galimai neteisėtais veiksmais, pateikimo svarbą, priminti apie galimybes anonimiškai naudoti vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą teismuose.	2022-12-31	CS, KS, NTA direktoriaus įsakymu paskirtas kompetentingas subjektas, administruojantis vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, nagrinėjantis juo gautą informaciją apie pažeidimus	Atlikta vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo tikslo ir naudos kampanija.	Vykdoma. 2022 metais tokia kampanija nevykdyta, ji vykdoma 2023-iais metais vykdomų mokymų teisėjams ir teismų sistemos darbuotojams mokymų apie antikorupcinės aplinkos kūrimą metu. Dalis teismų įsteigė vidinius pranešimų apie pažeidimus kanalus, atlieka korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo procesus, periodiškai informuoja darbuotojus apie galimybę pranešti apie pastebėtus korupcinio pobūdžio pažeidimus, pateikia informaciją apie korupcijos netolerancijos politiką.
5.	Organizuoti teismų sistemos darbuotojų mokymus korupcijos prevencijos srityje.	2022-12-31	Teismų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys, NTA, MC direktoriai, MTBS	Visose teismų sistemos institucijose keliamos darbuotojų kompetencijos korupcijos prevencijos srityje.	Įvykdyta. Iš 22 teismų tik 4 nurodė 2022 m. neorganizavę jokių specialių mokymų savo teismų teisėjams ar darbuotojams korupcijos prevencijos tematika. Didžioji dalis teismų kaip veiklos įvykdymą nurodė dalies darbuotojų dalyvavimą NTA organizuojuose mokymuose (pvz., 2022-04-05 organizuojuose

					<p>nuotoliniuose mokymuose „Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Antikorupcinės aplinkos kūrimas“; 2022-12-01 kartu su Norvegijos teismų administracija ir Kroatijos Teisingumo ir viešojo administravimo ministerija organizuotame tarptautiniame elektroniniame seminare „Korupcijos prevencija teismų sistemoje“). Tik 5 teismai (Kauno apylinkės, Utenos apylinkės, Vilniaus miesto apylinkės, Šiaulių apygardos ir Regionų apygardos administracinis teismai) pateikė informaciją apie savarankiškai darbuotojams organizuotus mokymus. Daugiausia organizuojant mokymus savarankiškai, lektoriams kviečiami STT specialistai, kurie skaito bendrojo pobūdžio paskaitas korupcijos prevencijos tematika.</p> <p>Gerosios praktikos pavyzdys: Regionų apygardos administracinis ir Vilniaus apygardos teismas darbuotojus ragina naudotis STT e. mokymosi platforma. Šią patirtį gali perimti ir kiti teismai vykdydami Priemonių plano veiklą, tačiau rekomenduotina darbuotojus ne tik paraginti naudotis mokymosi platforma, bet pvz., per metus išlaikyti</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>bent dviejų temų kursą ir pateikti gautą pažymėjimą.</p> <p>2022 m. Nacionalinės teismų administracijos Mokymo centras, kartu su partneriais – Oslo universitetu ir Latvijos teisėjų mokymo centru, įgyvendindami „Nordplus“ – Šiaurės ir Baltijos šalių tarptautinio bendradarbiavimo programos projektą „Anticorruption academy“ parengė mokomąsias priemones (gaires) teisėjų mokymams korupcijos prevencijos srityje; 2022 m. pagal projektą, kurio tikslas – užtikrinti skaidrumą ir korupcijos prevenciją teismų sistemoje, rengiant gaires ir rekomendacijas dėl teismų vertybių ir elgesio, taip pat parengiant daugialypę mokymo programą jaunesniems teisėjams (iki 5 metų teisėjo patirtis) ir vyresniems teisėjams (daugiau nei 10 metų teisėjo patirtis), pradėti pirmieji teisėjų mokymai, kurie tęsis ir 2023 m</p>
6.	Organizuoti teismų sistemos darbuotojų mokymus viešų ir privačių interesų derinimo srityje.	2022-12-31	MTBS	Visose teismų sistemos institucijose keliamos darbuotojų kompetencijos viešų ir privačių interesų derinimo srityje.	<p>Įvykdyta. NTA MTBS 2022-04-26 ir 2022-11-16 organizavo 2 ak. val. trukmės mokymus „Viešų ir privačių interesų derinimas“ (dalyvavo 27 teisėjai).</p> <p>2022-04-12 vyko nuotolinė konsultacija su Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija Viešųjų ir privačių</p>

					<p>interesų derinimo įstatymo priežiūros klausimais.</p> <p>Gerosios praktikos pavyzdys: Vilniaus apygardos teismo intranete įdiegta rubrika „Privačių interesų deklaravimas“, kurioje 2022 m. buvo periodiškai skelbiamos atnaujintos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos rekomendacijos, deklaruojantys asmenys intranete supažindinti su taikytiniais Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo ribojimais (pvz., dėl atstovavimo, dovanų ir / ar paslaugų priėmimo ir kt.).</p>
7.	Organizuoti teismų vadovų mokymus organizacinės kultūros, lyderystės temomis.	2023-12-31	TT Mokymų ir tarptautinių ryšių komitetas, PV	Organizuoti ne mažiau kaip 1 mokymus per metus visiems teismų vadovams.	Vykdoma. 2022-04-06 ir 2022-09-05 suorganizuoti 12 ak. val. seminarai tema “Šiuolaikinio lyderio praktika” (dalyvavo 24 teisėjai).
8.	Priminti teismų sistemos darbuotojams pareigą deklaruoti viešuosius ir privačius interesus.	nuolat	Teismų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys, NTA, MC direktorius ar jo įgaliotas asmuo, CS	Teismų sistemos darbuotojams kas ketvirtį el. laišku primenama apie pareigą deklaruoti viešuosius ir privačius interesus.	Vykdoma. Iš esmės visi teismai ir NTA primena darbuotojams apie pareigą deklaruoti viešus ir privačius interesus, priminimus visiems darbuotojams siūsdami kas ketvirtį ir atėjus naujam darbuotojui. Gerosios praktikos pavyzdys: Vilniaus miesto apylinkės teismas naujiems darbuotojams visada įteikia trumpą atmintinę deklaruojantiems, kuria užtikrinamas privačių interesų deklaracijų pateikimas. Be to, nauji darbuotojai patvirtina, kad jiems yra

					žinoma pareiga deklaruoti privačius interesus, pasirašydami teismo darbuotojų, kuriems taikoma pareiga deklaruoti privačius interesus, apskaitos žurnale.
9.	Vykdyti teismų, NTA darbuotojų viešųjų ir privačių interesų derinimo stebėseną, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, bei įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą.	nuolat	Teismų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys, NTA direktorius ar jo įgaliotas asmuo, CS	Užtikrinta privačių interesų deklaracijų pateikimo ir nusišalinimo instituto taikymo kontrolė.	<p>Vykdoma. Kontrolę nurodė vykdantys 20 iš 22 teismų. Tiesa, iš jų 6 teismai bendrai nurodė, kad tokia veikla vykdoma nuolat, plačiau nepaaiškinant kaip ši kontrolė vykdoma iš tiesų arba nurodant, kad kontrolė apima tik deklaravimo fakto peržiūrą.</p> <p>Gerosios praktikos pavyzdžiais laikytini LVAT, LApT, Vilniaus apygardos administracinio, Šiaulių, Klaipėdos, Kauno apygardos teismų praktikos, kuomet viešų ir privačių interesų deklaracijų teikimo kontrolę vykdantis teismo atitikties pareigūnas, nustatytu periodiškumu, patikrina deklaruoti privalančių asmenų pateiktas deklaracijas ir parengia pažymą teismo pirmininkui ir/ar skyriaus pirmininkui taip pat bylas teisme skirstančiam asmeniui, vertinant ar konkrečiam teisėjui skirstant ar priskyrus bylą, nekiltų viešų ir privačių interesų konflikto rizika.</p>

10.	Inicijuoti Antikorupcijos dienai skirtus renginius.	2022 m. gruodžio mėn.	KS, CS, teismų komunikacijos specialistai	Pasirinkta forma organizuoti renginiai korupcijai atsparios aplinkos kūrimo klausimais, apžvelgiant korupcijos prevencijos veiklos rezultatus.	Vykdyta iš dalies. Tokių renginių nurodė organizavę Kauno apylinkės, Marijampolės apylinės, Šiaulių apylinkės ir Šiaulių apygardos teismas. Veiklos vykdymo formos pakankamai skirtingos: Kauno apylinkės teismas organizavo renginį teismo darbuotojams, skyrė specialius apdovanojimus, Marijampolės ir Šiaulių apylinkės teismų pirmininkai šios dienos proga sveikino teismo kolektyvą, akcentuodami kovos su korupcija svarbą, Šiaulių apygardos teismas moksleivius Tarptautinės antikorupcijos dienos proga supažindino su korupcijos sąvoka, prevencijos būdais ir priemonėmis, pasakojo apie teisme nagrinėtas korupcines bylas, surengė improvizuotą bylos nagrinėjimą. Tarptautinės antikorupcijos dienos proga savo sveikinimu su visuomene ir teismų bendruomene pasidalino ir Teisėjų tarybos pirmininkė.
-----	---	-----------------------	---	--	--

2 uždavinys – veiklos skaidrumo ir atvirumo užtikrinimas.					
11.	Siekti visuomenės atstovų įtraukimo į teisminės valdžios vykdomos veiklos procesus.	2022-12-31	TT, TT Teisės aktų projektų rengimo ir vertinimo komitetas, NTA, CS	Bendradarbiauti su teisėkūros iniciatyvos teisę turinčiais subjektais dėl visuomenės atstovų įtraukimo į teisminės valdžios vykdomos veiklos procesus.	Nevykdyta. Dėl teisėkūros iniciatyvos kol kas nesikreipta vertinant ar panašių tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis, pvz. teismo posėdžių transliavimu.

12.	Vystyti tinklą savanorių visuose teismuose.	nuolat	KS, TVS	Užtikrinti, kad visuose teismuose, kuriuose būna didelis lankytojų srautas, būtų teismo savanoriai.	<p>Vykdoma. 2022 m. savanorių tarnybai Lietuvos teismuose sukako 6 metai. Nuo 2021 m. pabaigos savanorius galima sutikti jau net 13-oje Lietuvos teismų (Vilniaus miesto apylinkės teisme, Vilniaus apygardos administraciniame teisme (esant poreikiui), Lietuvos Aukščiausiajame Teisme (esant poreikiui), Vilniaus apygardos teisme (esant poreikiui), Šiaulių apygardos teisme, Šiaulių apylinkės teisme, Klaipėdos apylinkės teisme, Panevėžio apygardos teisme, Panevėžio apylinkės teisme, Kauno apylinkės teisme, Marijampolės apylinkės teismo Marijampolės rūmuose, Telšių apylinkės teismo Mažeikių rūmuose ir Kauno apygardos teisme). 2022 m. paramą teismo lankytojams teikė 50 savanorių. Pagalbos suteikta daugiau kaip 400 asmenų. Teismuose savanoriauta daugiau kaip 2 tūkst. valandų. Praėjusiais metais suorganizuoti mokymai 23 naujiems savanoriams iš visos Lietuvos.</p>
-----	---	--------	---------	---	--

13.	Tobulinti teisėjų atrankos ir vertinimo procesus.	2022-12-31	AS, PV, TRAS	<p>Parengtas teisėjo asmeninių ir profesinių kompetencijų modelis: nustatyti aiškūs teisėjų atrankos ir vertinimo kriterijai bei teisėjų asmeninių būdo ir pažintinių savybių įvertinimo metodika.</p>	<p>Įvykdyta. Teisėjų taryba 2022 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 13P-32-(7.1.2.) patvirtino Teisėjų atrankos ir vertinimo modelį įgyvendinančius teisės aktus: Pretendentų į teisėjus atrankos kriterijų, teisėjų karjeros siekiančių asmenų vertinimo kriterijų ir asmeninių kompetencijų vertinimo tvarkos aprašą ir nutarimu Nr. 13P-33-(7.1.2.) Ekspertų pasitelkimo pretendentų į laisvas arba atsilaisvinančias apylinkės teismo teisėjų vietas bei teisėjų karjeros siekiančių asmenų asmeninių būdo ir pažintinių savybių ir asmeninių kompetencijų įvertinimui tvarkos aprašą.</p> <p>Nustatytu teisiniu reguliavimu siekiama pokyčių vykdant atrankas į teisėjų ir teismo vadovų pareigas, įgyvendinant įstatymų leidėjo siekį, kad pretendentų į minėtas pozicijas asmenines būdo ir pažintines savybes nustatytų nepriklausomi išoriniai ekspertai. Teisėjų taryba nustatė, kad viena iš ekspertinio vertinimo metu vertinamų pretendento savybių – asmens, pretenduojančio eiti teisėjo ar teismo administratoriaus pareigas, atsparumas korupcijai.</p>
-----	---	------------	--------------	--	---

14.	Sukurti elektroninį teisėjų ir pretendentų duomenų valdymo įrankį.	2023-06-30	AS, PV, ITS	Įdiegtas teisėjų ir pretendentų į teisėjus atrankos ir vertinimo el. įrankis, kurį naudojant bus efektyviau tvarkomi teisėjų ir pretendentų į teisėjus duomenys, užtikrinama duomenų apsauga, informacijos atsekamumas bei panaudojimo tęstinumas.	-
15.	Kelti teismo proceso vedimo kokybę.	2023-06-30	TVS, PV	Sukurtos ir įdiegtos visuotinai teismų sistemoje taikomos efektyvios teismo proceso vedimo metodinės priemonės, taip užtikrinant spartesnę teismo procesą, trumpesnę bylos nagrinėjimo trukmę, efektyvesnę teisės į teisingumą įgyvendinimą. Esant poreikiui, parengti teismo proceso vedimą reglamentuojančių visų lygių teisės aktų ir (ar) jų pakeitimų projektai.	-
16.	Vykdyti iš teismų veiklos gaunamų žyminio mokesčio pajamų apskaitą.	nuolat	Teismų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys, NTA	Teismų pirmininkai užtikrina žyminio mokesčio apskaitai reikalingos informacijos fiksavimą LITEKO ir iš teismų veiklos gaunamų žyminio mokesčio pajamų apskaitą.	Vykdoma. Teisėjų taryba dar 2021 m. gruodžio 20 d. nutarimu patvirtino žyminio mokesčio apskaitos teismuose taisykles. Visi teismai nurodė vykdatys žyminio mokesčio apskaitą, taip imasi papildomų

					<p>kontrolės priemonių įvertinti LITEKO įrašų apie įskaitytą/grąžintą žyminį mokestį teisingumą, vertina individualių bylų informaciją. NTA savo ruožtu nuolat konsultuoja teismus aktualiais klausimais, visą su žyminio mokesčio apskaitą susijusią informaciją yra išplatinusi teismų intranete.</p>
17.	Parengti priemonės teismų skiriamų baudų apskaitai.	2022-12-31	TT, TRAS, FBS, ITS, CS	Parengtas iš teismų skiriamų baudų gaunamų pajamų apskaitos modelis bei numatyti techniniai sprendimai jam realizuoti.	<p>Vykdoma. Sprendimai realizuoti bendradarbiaujant su Valstybine mokesčių inspekcija prie VMI jiems įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“, patvirtinto 2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo, 6 komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ reformą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“. Projektui įgyvendinti NTA su VMI 2023-02-13 pasirašė jungtinės veiklos sutartį.</p>

18.	Tobulinti bylų paskirstymo teismuose procesą pagal 2019 m. Specialiųjų tyrimų tarnybos Korupcijos rizikos analizėje pateiktas rekomendacijas.	2022-12-31	TT, ITS, TVS	<p>Išplėstos LITEKO Bylų paskirstymo modulio techninės galimybės; Užtikrinta, kad bylų paskirstymo procedūros atlikimas naudojantis Bylų paskirstymo moduliu būtų vykdomas, kiek tai įmanoma technologiškai, privalomųjų žingsnių principu; Patobulinta teisėjams tenkančio krūvio bylų paskirstymo procese apskaičiavimo tvarka ir formulės, atsižvelgiant į jiems paskirtų bylų sudėtingumą ir skaičių per tam tikrą periodą, posėdžių planavimą, kitus aspektus, turinčius įtakos teisėjų darbo krūvio tolygumui užtikrinti; Pritaikytos Bylų paskirstymo modulio funkcijos skirstant bylas apeliacinės ir kasacinės instancijų procesų metu; Užtikrintas teisėjų kolegijų sudarymo atsitiktinumas, kad kolegijų generavimo procedūros nebūtų nuspėjamos visuose teismuose; Pritaikytos Bylų paskirstymo modulio techninės galimybės sudarant atrankos kolegijas Lietuvos Aukščiausiajame Teisme; Parengtas Bylų paskirstymo modulio naudotojo vadovas; Užtikrintas funkcijų atskyrimas ir veiksminga išorės bei vidaus kontrolė.</p>	<p>Vykdoma iš dalies. 2022 m. toliau buvo atliekami Lietuvos teismų informacinės sistemos, taigi ir jos sudėtinės dalies – naujo Bylų skirstymo modulio (toliau – Modulis) – modernizavimo darbai. Paraleliai taip pat buvo tobulinamas ir Bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklių aprašo, patvirtinto Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 13P-123-(7.1.2), pakeitimo projektas (toliau – Projektas).</p> <p>Paminėtini šie, Išvadoje pateiktų pastabų ir pasiūlymų įgyvendinimui aktualūs, 2022 m. atlikti darbai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - parengti ir teismams pateikti derinti bylų skirstymo grupių sąrašai, kurie bus svarbūs ne tik bylų skirstymo procese, tačiau ir tolimesniuose su teismų veikla ir jos efektyviniu susijusiuose procesuose, t. y. svarstant dėl optimalaus teisėjų darbo krūvio nustatymo, priimant sprendimus dėl teismų galimo finansavimo modelio sukūrimo ir kt. Gautos teismų pastabos ir pasiūlymai vertinami tikslinant rengiamą dokumentą, toliau atliekamas dokumento derinimas; - buvo vykdomi Modulio modernizavimo darbai, liepos–spalio
-----	---	------------	--------------	---	---

				<p>mėnesiais testuojami nauji Modulio funkcionalumai, sukurti pagal Projekto nuostatas. Vykdamas testavimą, nustatytas poreikis atitinkamai papildyti ir patikslinti patį Projektą, taip pat identifikuotos ir prioritetizuotos sistemos veikimo klaidos, kurias tiekėjas šalina;</p> <p>- pažymėtina, kad Modulio veikimo pradžia galima tik su visos modernizuotos informacinės sistemos LITEKO2 veiklos pradžia. Nors paslaugų teikėjas aktyviai vykdo LITEKO2 ir Modulio kūrimo darbus, Administracija įvairiomis priemonėmis kontroliuoja paslaugų teikėjo veiklą, tačiau dėl itin didelės LITEKO2 darbų apimties, poreikio migruoti didelį teismų valdomų duomenų kiekį į naujos informacinės sistemos techninius sprendinius, dauguma LITEKO2, taigi ir Modulio, kūrimo/modernizavimo veiklų yra vėluojančios. Pagal šiuo metu Administracijos ir paslaugų teikėjo suderintus veiklų įgyvendinimo planus numatoma, kad LITEKO2, taigi ir Modulis, turėtų pradėti veikti ir teismai galės jais naudotis nuo 2024 m. I ketvirčio. Atitinkamai iki LITEKO2 veikimo pradžios planuojama patvirtinti darbo su</p>
--	--	--	--	---

					informacine sistema procesus ir tvarkas nustatančius teisės aktus, tarp jų ir Bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklių aprašo naują redakciją.
--	--	--	--	--	---

19.	Bendradarbiauti su Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija, rengiant metodines rekomendacijas teisėjams ir teisėjų padėjėjams bei teismų darbuotojams dėl interesų konfliktų valdymo.	2022-06-31	TT, AS, CS	Teismų bendruomenei (teisėjams, teisėjų padėjėjams, teismų darbuotojams) pristatytos metodinės interesų konfliktų valdymo rekomendacijos, parengtos bendradarbiaujant su Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija.	Vykdoma iš dalies. Metodinių rekomendacijų teisėjams ir teisėjų padėjėjams bei teismų darbuotojams dėl interesų konfliktų valdymo parengimas buvo numatytas dar praėjusio laikotarpio (2015-2025) Nacionalinėje kovos su korupcija programoje, kuri šiuo metu yra panaikinta. Pirminį šio dokumento variantą VTEK buvo pateikęs dar 2021 metų pabaigoje, tačiau jis iš esmės netiko NTA ir TT, kadangi jame nebuvo numatyta (pasiūlyta) jokių priemonių teisėjams dėl viešų ir privačių interesų konfliktų valdymo. Po to buvo nuspręsta šias rekomendacijas rengti kartu, buvo organizuota keletas susitikimų, tačiau veikla yra iš esmės sustojusi. Atsižvelgiant į tai, kad VTEK neturi kompetencijos vertinti teisėjo veiklos ir elgesio, todėl šioje srityje neturi atitinkamos patirties, svarstyta pakeisti priemonės įgyvendinimo kryptį: su VTEK parengti rekomendacijas tik teisėjų padėjėjams, o tokias rekomendacijas teisėjams rengti Teisėjų tarybai bendradarbiaujant su TEDK.
-----	--	------------	------------	--	--

20.	Didinti teismų aptarnavimo kokybę ir teismų atstovų kompetencijas.	2022-12-31	TVS, AS, PV	Parengtas su teismo vadovų kompetencijų modeliu susietas korupcijos prevencijos kontrolės mechanizmas, t. y. parengtas vadovų kompetencijų, skirtų užtikrinti korupcijai nepakančią aplinką teisme, stiprinimo planas.	Įvykdyta. 2022 m. balandžio d. 26 d. NTA įgyvendinus projektą „Teismų vadovų kompetencijų stiprinimo efektyviam teismų išteklių valdymui studijos parengimo paslaugos“ buvo parengtas ir pristatytas kompetencijų, susijusių su korupcijos prevencijos kontrole ir nepakančios korupcijai aplinkos kūrimu, stiprinimo planas.
21.	Didinti teisėjų (teisėjų žiniasklaidai) komunikacijos kompetencijas.	2022-12-31	TT Mokymų ir tarptautinių ryšių komitetas, Komunikacijos komitetas, MTBS, KS, PV	Per metus suorganizuoti bent 2 įvadiniai viešo kalbėjimo mokymai teisėjams.	Įvykdyta. 2022-04-25 ir 2022-11-14 suorganizuoti 6 ak. val. seminarai tema „Komunikacija teisėjo darbe. Viešoji kalba“ (dalyvavo 27 teisėjai); 2022-02-21 ir 2022-10-19 suorganizuoti du, 14 ak. val. seminarai „Bendravimas su žiniasklaida“ (dalyvavo 29 teisėjai).
22.	Viešinti teismų pirmininkų, teismų pirmininkų pavaduotojų, skyrių pirmininkų darbotvarkes.	nuolat	Teismų pirmininkai, teismų komunikacijos specialistai	Kiekvieno teismo interneto svetainėje skelbiamos teismo pirmininko, teismo pirmininkų pavaduotojų, skyrių pirmininkų darbotvarkės.	Įvykdyta. Beveik visi teismai viešina teismų pirmininkų, teismų pirmininkų pavaduotojų, skyrių pirmininkų darbotvarkes (ik 3 teismai ir NTA neviešina tokių darbotvarkių).
23.	Vykdyti teisinio švietimo renginius/diskusijas, susitikimus ir pan. su žiniasklaidos, visuomenės atstovais.	2023-12-31	TT, teismų pirmininkai, KS, teismų komunikacijos specialistai, PV	Per metus suorganizuoti bent 2 informacinio-educacinio pobūdžio renginiai skirtingoms tikslinėms visuomenės auditorijoms, siekiant supažindinti su teismų veikla ir didinti visuomenės žinias apie teismų veiklą,	Organizuotos edukacinės veiklos „Open House“ ir „Kultūros naktis“ projektuose: keliuose teismuose prarastos 38 ekskursijos, buvo kviečiama dalyvauti teismo proceso

				<p>stiprinti teismų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą.</p>	<p>inscenizacijose ir pan. Teismuose sulaukta beveik 1000 lankytojų. Organizuotas projektas „Diena su teisėju“. Šio projekto metu per kelias savaites su teisėjais susitiko 46 studentai ir daugiau nei 200 moksleivių iš įvairių Lietuvos mokyklų pristatydami savo teismo veiklą ir teisėjo darbo specifiką. Viena iš projekto dalių buvo kūrybinis konkursas, kuriame vyresnių klasių moksleiviai ir studentai buvo kviečiami siūsti vaizdo klipus teisingumo tema. Keturis geriausius vaizdo klipus išrinko kompetentinga komisija, laureatai buvo apdovanoti Teismų dienos renginyje. Konstitucijos ir Europos teisės dienos proga Lietuvos teismuose buvo teikiamos nemokamos teisinės konsultacijos „Jūs klausiate – mes atsakome!“. Konsultacijų metu pristatyti ir kaip sprendimo būdas besikreipiantiems žmonėms</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>pasiūlytos Lietuvos teismų elektroninės paslaugos. e.teismas.lt portalo funkcionalumai. Praėjusių metų spalio 25 d. Lietuvos teismai suteikė konsultacijas daugiau nei 300 asmenų.</p> <p>Iš esmės visi teismai nurodė organizuojantys ir savarankiškus edukacinius renginius.</p>
24.	Vykdyti nuoseklią komunikaciją NTA ir teismų sistemos socialiniuose tinkluose.	nuolat	KS, teismų komunikacijos specialistai	Skelbiamos teismų sistemos aktualijos NTA ir teismų sistemos socialiniuose tinkluose (Facebook, LinkedIn, Instagram), stiprinant teismų bendruomenės atvirumą.	Vykdoma. vadovaujantis Teisėjų tarybos patvirtinta Komunikacijos strategija. Skelbiamos teismų sistemos aktualijos NTA ir teismų sistemos socialiniuose tinkluose (Facebook, LinkedIn, Instagram), stiprinant teismų bendruomenės atvirumą. Teismai panašaus pobūdžio renginius nurodė organizuojantys ir savarankiškai.
25.	Inicijuoti visuomenės nuomonės tyrimus apie teismų veiklą.	2022-12-31	KS, teismų komunikacijos specialistai	Stebimas visuomenės teismų veiklos įvairiais aspektais vertinimas, nustatomos tobulintinos veiklos sritys, procesai.	Vykdoma. Atliekant teismų veiklos stebėseną renkami duomenys iš visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų „Vilmorus“ atliekamų apklausų apie visuomenės pasitikėjimą tam tikromis institucijomis ir Vidaus reikalų ministerijos atliekamų visuomenės nuomonės tyrimo rezultatai, tačiau savarankiškas visuomenės nuomonės

					<p>tyrimas 2022 m. apie teismus nebuvo inicijuotas. Atliekant žiniasklaidos stebėseną 2022 m. buvo parengtos dvi žiniasklaidos monitoringo ataskaitos. Jos kartu su siūlymais apie tobulintinus dalykus bendraujant su žiniasklaida buvo pristatytos TT Komunikacijos komitetui ir teismų komunikacijos specialistams.</p> <p>Be to, dauguma teismų nurodė savarankiškai atliekantys procese dalyvavusių asmenų apklausas, siekiant įvertinti suteiktų paslaugų kokybę.</p>
26.	Stiprinti TT bendradarbiavimą su teismais.	2022-12-31	TT, teismų pirmininkai, KS, teismų komunikacijos specialistai	Per metus organizuoti ne mažiau kaip 3 išvažiuojamieji TT atstovų susitikimai su teismų bendruomene.	Vykdoma. 2022 m. Teisėjų taryba organizavo išvažiuojamuosius posėdžius Šiaulių apygardos teisme 2022-05-27 ir Klaipėdos apygardos teisme 2022-09-30, 2023-04-28 Panevėžio apygardos teisme.
27.	Inicijuoti teismų atstovų dalyvavimą radijo ir televizijos laidose, publikacijas žiniasklaidoje teismų veiklos temomis.	nuolat	KS, teismų komunikacijos specialistai	Inicijuota ir dalyvauta ne mažiau kaip 20 radijo ir televizijos laidų / parengta publikacijų per metus.	Įvykdyta. 2022 m. teisėjai teikė komentarus 107 TV ir 51 radijo laidose. Praėjusiais metais KS kartu su teismų komunikacijos specialistais inicijavo 21 laidą (nacionalinėse ir regioninėse žiniasklaidos priemonėse), kuriose teisėjai teikė

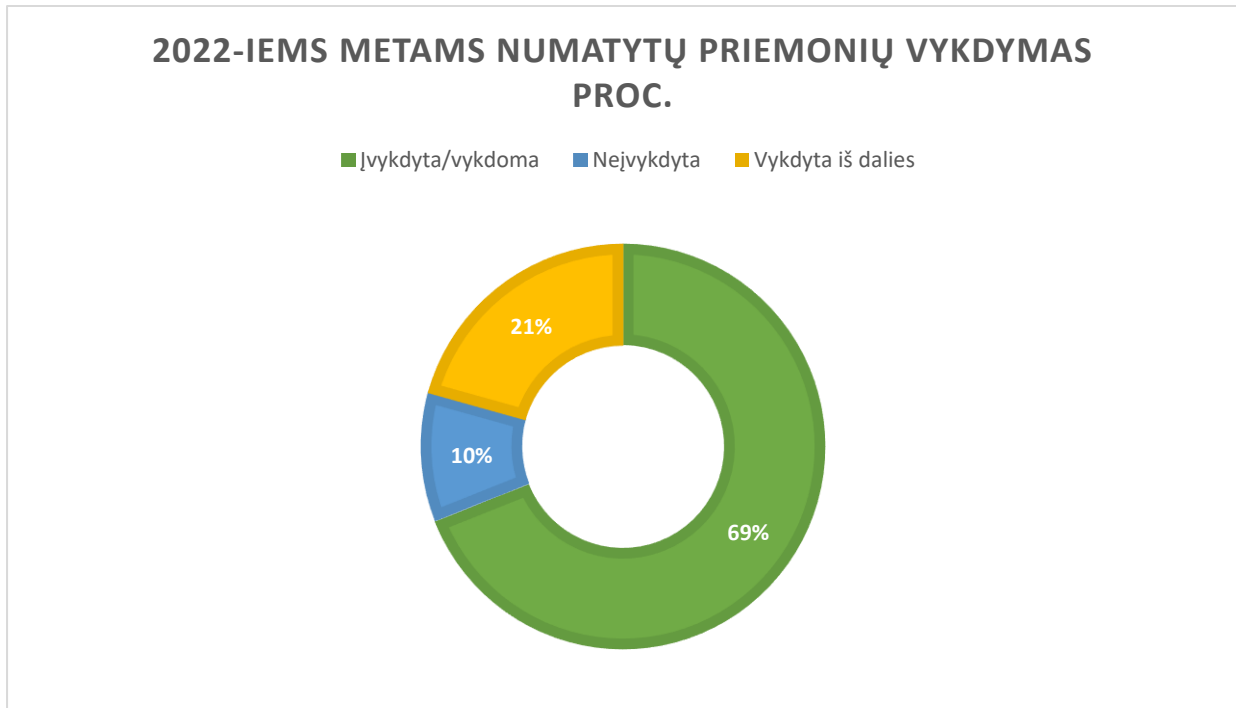
					informaciją teismų veiklos klausimais.
28.	Vykdyti viešas TT posėdžių transliacijas.	nuolat	ITS	Tiesiogiai transliuoti visi vieši TT posėdžiai.	Vykdoma. Tiesiogiai transliuoti visi vieši TT posėdžiai.
29.	Viešinti nustatytus korupcinio pobūdžio pažeidimus teismų sistemoje ir jų tyrimo rezultatus.	nuolat	CS, KS, teismų komunikacijos specialistai	Skelbiama informacija apie nustatytus netoleruojamus neteisėto poveikio teismų sistemai atvejus bei jų padarinius.	Nepateikta duomenų apie nustatytus tokio pobūdžio pažeidimus.
30.	Stiprinti teisėjų etikos standartų sklaidą.	2023-12-31	Teisėjų etikos ir drausmės komisija, AS, KS	Atnaujintas teisėjų etikos kodekso praktinis vadovas.	Įvykdyta. Vadovas atnaujintas ir paskelbtas 2022-12-12 https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2022/12/d1_praktikos-vadovas.pdf
31.	Išnagrinėti fizinių ir juridinių asmenų skundus (prašymus, pareiškimus ir kt.), susijusius su korupcijos pasireiškimo tikimybe.	nuolat	Teismų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys, CS, TT, NTA, MC direktorius	Laiku ir tinkamai reaguota į fizinių ir juridinių asmenų skundus (prašymus, pareiškimus ir kt.), susijusius su korupcijos pasireiškimo tikimybe teisme. Nustačius poreikį, pateikti pasiūlymai bei sprendimo būdai ir (ar) patobulinti teisės aktai.	Vykdoma. Teismai ir NTA nurodė visuomet laiku reaguoti į asmenų skundus (prašymus, pareiškimus ir kt.), susijusius su korupcijos pasireiškimo tikimybe teisme.

3 uždavinys – korupcijos prevencijos veiklos koordinavimas.					
32.	Parengti neteisėto poveikio rizikų valdymo metodiką.	2022-12-31	TT, TT Komunikacijos komitetas, CS, KS	Parengta neteisėto poveikio rizikų valdymo metodika.	Neįvykdyta. Nustatant priemonės įgyvendinimo terminą nebuvo pakankamai įvertintas priemonės atlikimo specifiškumas ir sudėtingumas. Rizikų valdysenos sukūrimas ir nustatymas – metodiškas ir daugiapakopis procesas, reikalaujantis empirinių bei statistinių duomenų surinkimo, išanalizavimo ir sintezavimo. 2022 m. pradėjus šią veiklą, įvertinus, kad panašių praktikų (rizikų valdymo teismų sistemoje) nėra ir užsienio šalyse, o priemonės vykdytojai neturi specifinių žinių, NTA įstojo į visuomeninės iniciatyvos pagrindais įsteigtą Skaidrumo akademiją, kurios paskirti mentorai padės sukurti pirminius priemonės įgyvendinimo rezultatus, tačiau jų nesitikima anksčiau nei 2023 m. pabaigoje.
33.	Teikti metodinę pagalbą teismams korupcijai atsparios aplinkos kūrimo srityje.	nuolat	CS	Esant poreikiui teismams teikiamos konsultacijos ir rengiamos metodinės priemonės korupcijai atsparios aplinkos kūrimo klausimais.	Vykdoma. Esant poreikiui teismams teikiamos konsultacijos telefonu, el. paštu ir rengiamos metodinės priemonės korupcijai atsparios aplinkos kūrimo klausimais

34.	Sukurti antikorupcinio NTA, TT ir teismų norminių teisės aktų projektų vertinimo kontrolės mechanizmą.	2022-12-31	TT, NTA, CS	Patvirtinta NTA, TT ir teismų norminių teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo vykdymo kontrolės tvarka, užtikrinanti atliekamo NTA ir TT rengiamų norminių teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo stebėseną.	Neįvykdyta.
35.	Užtikrinti atsparumo korupcijai lygio nustatymo atlikimą.	2023-12-31	Teismų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys, CS	Kartą per metus atliktas teismų sistemos institucijų atsparumo korupcijai lygio nustatymas.	-
36.	Įvertinti antikorupcinės vadybos sistemos LST ISO 37001:2017 diegimo teismų sistemoje tikslumą.	2023-12-31	TT, CS, NTA	Remiantis atlikta tarptautinio korupcijos valdymo standarto diegimo teismų sistemoje kaštų ir naudos analize, priimtas sprendimas dėl standartų diegimo teismų sistemoje.	-

Priemonių plane suplanuotų veiklų vykdymo vertinimas

Iš 29 2022-iesiems metams Priemonių plane numatytų veiklų (įskaitant vykdytinas nuolat) 20 veiklų galima laikyti įvykdytomis, 3 – neįvykdytomis, 6 – (į)vykdytomis iš dalies.

Priemonių plane numatytų veiklų vykdymo rodiklis yra teigiamas. Pridėjus 2023-iesiems metams suplanuotas, bet jau įvykdytas veiklas, Priemonių plano veiklų rodiklis siekia 79 proc.

Viena pagrindinių priežasčių, kodėl suplanuotas rodiklis nebuvo pasiektas galima laikyti paties Priemonių plano nesubalansuotumą.

2022 – 2023-iesiems metams Priemonių plane iš viso numatyta 36 veiklos (įskaitant vykdytinas nuolat). Net 29 veiklos buvo numatytos įgyvendinti pirmaisiais Priemonių plano patvirtinimo metais – 2022-iais ir tik 7 priemonės numatytos atlikti 2023-iais metais.

Iš 2023 metais vykdytinų veiklų 1 yra visiškai įgyvendinta (atnaujintas teisėjų etikos kodekso praktinis vadovas), 2 yra tęstinio pobūdžio, susijusios su renginių arba mokymų, organizavimu, kurių vykdymas buvo pradėtas jau 2022 metais, o plane nusistatyti rodikliai yra pasiekti arba beveik pasiekti.

Tai rodo, kad Priemonių plano veiklos nesubalansuotos – dvejiems metams skirtame plane **80 proc. veiklų numatoma pirmiesiems (ir nepilniems kalendoriniams) plano įgyvendinimo metams** ir tik 20 proc. veiklų numatyti įgyvendinti 2023-iesiems metams, iš kurių beveik pusė pradėta arba užbaigta vykdyti 2022-iaisiais metais.

Manytina, kad Plane užsibrėžus nustatytų uždavinių pasiekimą vertinti pagal įgyvendintų veiklų rodiklį (90 proc.), nustatant šias veiklas, negali būti tokių reikšmingų skirtumų, nes tai išbalansuoja visų priemonių įgyvendinimą ir Plano vykdymo sėkmės nustatymą: vieniems metams nustačius daug veiklų ir didžiąją dalį jų įgyvendinus, sėkmės rodiklis gali būti nepasiektas dėl kelių neįgyvendintų veiklų, kita vertus, suplanavus mažai veiklų ir įgyvendinus jas net ir 100 proc., negarantuojamas kitų siektinų kriterijų išpildymas.

Šiuo aspektu vertinant Priemonių plano vykdymą, labai svarbu tai, kad numatytos priemonės yra pakankamai skirtingos savo pobūdžiu ir apimtimi, dauguma jų suformuota ne kaip konkretaus rezultato siekiančios priemonės, bet kaip veiklos. Tai reiškia, kad pirmiau aptartas priemonių įvykdymas procentine išraiška įvertintas tiesiog pagal skaitinę (vienetinę) reikšmę, nors priemonės savo pobūdžiu ir apimtimi sunkiai palyginamos (pavyzdžiui, teisėjų atrankos modelio sukūrimas ir antikorupcijos dienai skirtų renginių organizavimas, ISO standarto įdiegimo tikslingumo įvertinimas ir pan.).

Siekiant palengvinti Plano kriterijų pokyčių stebėseną ir vertinimą, rekomenduotina planuojant kito periodo veiklas, atsižvelgti į naujausius strateginės valdysenos pokyčius ir priemonių planą struktūruoti taip, kad jame atsispindėtų priemonių, jomis sprendžiamų problemų ir siekiamo rezultato santykis (pavyzdžiui, šiuo metu nėra aišku kokio rezultato siekiama teismų sistemos darbuotojų antikorupcinio sąmoningumo mokymais ir kaip pamatuojame rezultatą arba kokią naudą duos ISO 37001:2017 diegimo teismų sistemoje tikslingumo įvertinimas).

Neįvykdytų Priemonių plano veiklų vertinimas

Tik tris Priemonių plane 2022 metais numatytas veiklas galima laikyti visiškai neįvykdytas ir/ar nepradėtas vykdyti, t. y.:

1. Parengti neteisėto poveikio rizikų valdymo metodiką.
2. Sukurti antikorupcinio NTA, TT ir teismų norminių teisės aktų projektų vertinimo kontrolės mechanizmą.
3. Siekti visuomenės atstovų įtraukimo į teisminės valdžios vykdomos veiklos procesus.

Iš jų plačiau pasisakytina dėl dviejų:

TT ir NTA priimami teisės aktai nėra vertinami antikorupciniu požiūriu, prieš priėmimą nėra pateikiami derinti su visuomene. Nors pagal priimamų aktų pobūdį šių subjektų priimami norminiai teisės aktai ne visada patenka į Korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisės aktais reguliuojamų sričių, kurioms reikia išankstinio antikorupcinio vertinimo, sąrašą, vis dėlto teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas kažkuria dalimi turėtų būti atliekamas, atsižvelgiant į tai, kad TT priima sprendimus tiek dėl biudžeto asignavimų skirstymo, su priedų/priemokų mokėjimu susijusias tvarkas, bylų skirstymo taisykles, kurios STT jau buvo neigiamai įvertintos antikorupciniu požiūriu.

Kita vertus, turi būti apsvarstyta galimybė TT rengiamus projektus plačiau derinti su institucijomis ir visuomene: 2022-aisiais metais iš 54 TT svarstytų teisės aktų projektų, tik vienas (Psichologų veiklos aprašas) prieš priimant buvo įkeltas į TAIS sistemą derinti su visuomene ir teismais.

Dėl rizikų valdymo metodikos.

Veikla buvo numatyta įgyvendinti iki 2022 m. gruodžio 31 d. Vis dėlto, nustatant priemonės įgyvendinimo terminą, manytina, nebuvo pakankamai įvertintas priemonės atlikimo specifiškumas ir sudėtingumas.

Rizikų valdymo sukūrimas ir nustatymas – metodiškas ir daugiapakopis procesas, reikalaujantis gausių empirinių bei statistinių duomenų surinkimo, išanalizavimo ir sintezavimo. Be to, veikla numatyta ne visiškai korektiškai – numatyta jau sukurti rizikų valdymo metodiką, bet prieš tokią metodiką sukuriant turi būti nustatomos rizikos ir jų įverčiai, t. y. nubraižytas rizikų žemėlapis (ang. *risk map*).

2022 m. pradėjus šią veiklą, įvertinus, kad panašių praktikų (rizikų valdymo teismų sistemoje) nėra ir užsienio šalyse, o priemonės vykdytojai neturi specifinių žinių, NTA įstojo į visuomeninės iniciatyvos pagrindais įsteigtą Skaidrumo akademiją, kurios paskirti mentoriai padės sukurti pirminius priemonės įgyvendinimo rezultatus, tačiau jų nesitikima anksčiau nei 2023 m. pabaigoje.

Vis dėlto, būtent šiai veiklai dabar turi būti skiriamas pagrindinis dėmesys, ne tik todėl, kad ir EBPO ekspertai rekomendavo antikorupcinę aplinką teismuose pradėti kurti nuo rizikų žemėlapio sudarymo, bet ir todėl, kad ši priemonė bus pagrindas visų kitų veiklų ir priemonių metodiškam planavimui ir korupcinių rizikų valdymui teismuose.

II. TEISINĖS APLINKOS POKYČIAI

Tęsiant suplanuotus darbus ir planuojant naujus, būtina įvertinti naujus veiksmus, darančius poveikį antikoruojančiai aplinkos kūrimo raidą teismų sistemoje.

GRIEŽTINAMOS KOVOS SU KORUPCIJA ES IR VISAME PASAULYJE TAISYKLĖS

2023 m. gegužės 3 d. Europos Komisija pranešė, kad imasi ryžtingų kovos su korupcija ES ir visame pasaulyje veiksmų, vykdydama 2022 m. pranešime apie Sąjungos padėję Pirmininkės U. von der Leyen duotą pažadą.

Komisija, atsižvelgdama į turimas priemones, labiau integruos korupcijos prevenciją į ES politikos ir programų struktūrą ir aktyviai remis valstybių narių pastangas suformuoti tvirtą kovos su korupcija politiką ir parengti tam skirtus teisės aktus. **Be to, per metinį teisinės valstybės principo taikymo ataskaitų ciklą Komisija stebės kovos su korupcija raidą nacionaliniu lygmeniu, nustatys iššūkius ir teiks rekomendacijas valstybėms narėms.**

Viena iš pranešime nurodomų planuojamų priemonių – **Griežtesnės kovos su korupcija taisyklės.**

Komisija siūlo naują [direktyvą dėl kovos su korupcija](#). Pasiūlymu modernizuojama dabartinė ES kovos su korupcija teisinė sistema:

a) Bus vykdoma korupcijos prevencija ir puoselėjama sąžiningumo kultūra

- **Sąmoningumas korupcijos atžvilgiu bus ugdomas** vykdant korupcijos rizikai ir nusikaltimams mažinti skirtas informavimo ir sąmoningumo ugdymo kampanijas, mokslinius tyrimus ir švietimo programas.
- Bus užtikrinama, kad **viešasis sektorius laikytųsi aukščiausių standartų**, įpareigojant valstybes nares priimti veiksmingas taisykles dėl atviros prieigos prie viešojo intereso informacijos, interesų konfliktų viešajame sektoriuje atskleidimo ir valdymo, valstybės pareigūnų turto atskleidimo ir tikrinimo bei privačiojo ir viešojo sektorių sąveikos reguliavimo.
- Bus steigiamos **specializuotos kovos su korupcija įstaigos** ir užtikrinama, kad už korupcijos prevenciją ir kovą su ja atsakingoms institucijoms pakaktų **išteklių**, o jų darbuotojai būtų tinkamai **apmokėti**.

b) Visiems korupciniams nusikaltimams ir sankcijoms galios vienas teisės aktas

- Bus **suderintos** korupcija laikomų **nusikalstamų veikų** apibrėžtys, kad jos apimtų ne tik kyšininkavimą, bet ir su korupcijos nusikaltimais susijusį pasisavinimą, prekybą poveikiu, piktnaudžiavimą tarnyba, taip pat trukdymą vykdyti teisingumą ir neteisėtą praturtėjimą. Pasiūlyme nustatyta, kad visa tiek su viešojo, tiek su privačiojo sektorių korupcija susijusi veika, nurodyta Jungtinių Tautų konvencijoje prieš korupciją, būtų laikoma nusikalstama ir pagal ES teisę.
- **Griežtės baudžiamosios sankcijos** fiziniams ir juridiniams asmenims ir bus suderintos sunkinančios ir lengvinančios aplinkybės.

c) Bus užtikrinti veiksmingi korupcijos tyrimai ir baudžiamasis persekiojimas

- **Tyrimo priemonės:** Valstybės narės turės užtikrinti, kad teisėsaugos institucijos ir prokurorai kovai su korupcija turėtų tinkamas tyrimo priemones.
- **Imunitetas arba privilegijos tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo atžvilgiu:** Valstybės narės turės užtikrinti, kad, vykdant korupcijos tyrimus, privilegijos ir imunitetas galėtų būti laiku panaikinti taikant veiksmingą ir skaidrų teisės aktais iš anksto nustatytą procesą.
- Bus nustatytos minimalios **senaties termino** taisyklės, kad pakaktų laiko patraukti baudžiamojon atsakomybėn už korupcijos nusikaltimus.

Daugiau informacijos

Klausimai ir atsakymai. [Griežtinamos kovos su korupcija ES ir visame pasaulyje taisyklės](#)

Informacijos suvestinė: [ES kovos su korupcija stiprinimas](#)

[Bendras komunikatas](#) Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl kovos su korupcija

[Pasiūlymas](#) dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su pinigų plovimu baudžiamosios teisės priemonėmis

Kovos su korupcija [internetu svetainė](#)

PATEIKTOS EKONOMINIO BENDRADARBIAVIMO IR PLĖTROS ORGANIZACIJOS REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba vykdo Europos Komisijos finansuojamą techninės paramos projektą „Veiksmingas nacionalinės antikorupcinės strategijos įgyvendinimas“, kurio metu Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) teikia ekspertines rekomendacijas bei siekia nustatyti reikšmingą informaciją, susijusią su 2022–2033 metų nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais įgyvendinimo plano rengimu, stebėsenos sistema bei vertinimo kriterijais.

2023 m. balandžio 4 d. pristatytoje [galutinėje ataskaitoje](#) pateikiamos EBPO rekomendacijos *inter alia* teismų ir teisėsaugos institucijų srityje.

EBPO šioje srityje pažymėjo, kad reikalingas sisteminis požiūris į kovą su korupcija teismuose: turėtų būti didinamas skaidrumas, mažinamos neteisėtos teisėjų ir proceso šalių sąveikos galimybės ir užkirstas kelias netinkamam kišimuisi į teismų veiklą. Dėl to, rekomendavo Lietuvai svarstyti drąsesnį požiūrį į kovą su korupcija šioje srityje.

EBPO ekspertai pateikė šias konkrečias rekomendacijas Lietuvai:

1. Įdiegti praktines gaires ir mokymus teismų sistemoje dirbantiems asmenims dėl interesų konflikto derinimo ir išvengimo;
2. Prioritetizuoti PINREG ir LITEKO bylų skirstymo modulio integracinės sąsajos sukūrimą ir įdiegimą ir organizuoti tinkamą teismų darbuotojų, dirbančių su bylų skirstymu bei interesų deklaravimo kontrole, parengimą ir galimybę įvertinti galimą interesų konflikto situaciją;

3. Rekomenduojama į sektorinio kovos su korupcija plano rengimo, atnaujinimo ir įgyvendinimo stebėseną bei aiškių prioritetų ir rodiklių nustatymą įtraukti teismų narius, prieš tai parengus sektoriaus rizikos žemėlapi. Be to, svarbu stebėti naujai įsteigtų už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingų darbuotojų veiklą teismuose, siekiant užtikrinti, kad jie galėtų tinkamai vykdyti savo įgaliojimus, užtikrinti nuoseklesnę kovos su korupcija strategiją teismuose;
4. Naudoti mokymo kokybės rodiklius, siekiant išmatuoti ir įvertinti tyrėjų, prokurorų ir teisėjų antikorporcinio mokymo efektyvumą.

Ataskaitoje, atsižvelgiant į vertinime dalyvavusių institucijų pateiktą informaciją, taip pat minima, kad viena pagrindinių kaltinamųjų išteisinimo korupcinėse bylose priežasčių galėtų būti Lietuvos teismų praktikos reikalaujamas įrodinėjimo standartas, o Lietuvos teismai turi plačias diskrecijos galias formuojant reikalingus įrodinėjimo standartus pasitelkdami jurisprudenciją ir teismų praktiką. Nors yra gerų sėkmingo korupcinio pobūdžio nusikaltimų baudžiamojo persekiojimo pavyzdžių, šis klausimas vėl iškyla po kiekvieno išteisinimo su korupcija susijusiose bylose, kuriose išryškėja, kad įrodinėjimo standartas tebėra problema, kuri gali trukdyti efektyviam baudžiamajam persekiojimui ir bendrai Lietuvos pažangai kovojant su korupcija.

Atsižvelgus į skirtingus šios problemos vertinimus iš skirtingų institucijų, EBPO rekomendavo apsvarstyti galimybę atlikti išsamią esamos ir aktualios teismų praktikos analizę, kartu išnagrinėti praktinius sunkumus, su kuriais teisėsaugos institucijos susiduria savo kasdieniame darbe, ir svarstyti galimas priemones situacijai taisyti. Taip pat atkreiptas dėmesys, kad Lietuvos teismai taiko švelniausias sankcijas, o tam įtakos turi ir Lietuvos baudžiamojo kodekso apribojimai, pagal kuriuos asmeniui, padariusiam vieną nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, gali būti paskirta tik vienos rūšies bausmė, o apkaltinamuose nuosprendžiuose dėl korupcijos negalima derinti sankcijų – laisvės atėmimo ir baudų skyrimo, teismas turi pasirinkti vieną iš dviejų sankcijų rūšių, net ir tuo atveju, kai laisvės atėmimas atidėtas.

Aptariamoje ataskaitoje EBPO ekspertai kaip gerosios praktikos pavyzdžiu išskyrė Teisėjų etikos ir drausmės komisijos parengtą ir periodiškai atnaujinamą Teisėjų etikos kodekso komentarą ir naujai įdiegtą teisėjų atrankos sistemą, kurioje vertinant pretendentų į teisėjus asmenines būdo ir pažintines savybes, vienas iš vertinamųjų kriterijų yra asmens, siekiančio teisėjo karjeros atsparumas korupcijai.

Įvertinus ir apsvarsčius ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, jas tikslinga įtraukti į 2024 – 2025 metų priemonių planą.

PATVIRTINTA 2022–2033 METŲ NACIONALINĖ DARBOTVARKĖ KORUPCIJOS PREVENCIJOS KLAUSIMAIS

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. birželio 28 nutarimu Nr. XIV-1178 patvirtino [2022–2033 metų nacionalinę darbotvarkę korupcijos prevencijos klausimais](#) (toliau – Darbotvarkė).

Darbotvarkės strateginis tikslas – sukurti korupcijai atsparią aplinką viešajame ir privačiame sektoriuose.

Darbotvarkės strateginio tikslo numatoma siekti trimis kryptimis:

1. formuoti antikorpucines nuostatas ir plėtoti antikorpucines kompetencijas;
2. siekti tvarių, neteisėtai įtakai atsparių politinių, valdymo, administracinių ir finansinių sprendimų bei kokybiškų viešųjų ir administracinių paslaugų;
3. **siekti veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo.**

Darbotvarkėje nustatoma, kad siekiant veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo, būtina sutelkti pastangas į teisingumo sistemos efektyvumo didinimą, teisingumo prieinamumo gerinimą, visuomenės pasitikėjimo teismais ir teisingumu plačiaja prasme didinimą.

Veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo siekimo krypties įgyvendinimo pažangos uždaviniai:

1. užtikrinti atsparumą korupcijai teismų ir teisingumo sistemoje;
2. didinti baudžiamojo persekiojimo veiksmingumą;
3. veiksmingiau ginti viešąjį interesą;
4. veiksmingiau susigrąžinti turtą ir atlyginti žalą;
5. užtikrinti asmenų, pranešusių apie korupciją, apsaugą.

Atsparumo korupcijai teismų ir teisingumo sistemoje užtikrinimas

171. Kiekvienas viešajame sektoriuje priimamas sprendimas, pradedant nuo sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą ar imtis ginti viešąjį interesą, teikiant viešąsias ar administracines paslaugas ar atsisakant tai daryti, potencialiai gali peraugti į teisminį ginčą, kurio sprendimas gali įtvirtinti ir įprasminti arba – priešingai – padaryti beprasmiškas visas antikorpucines pastangas. Dėl šios priežasties ir toliau turi būti siekiama skaidrumo teismų ir apskritai teisingumo sistemoje, o šios sistemos atsparumo korupcijai didinimas turi esminę reikšmę tiek užtikrinant korupcijos kontrolę, tiek ir apskritai teisės viršenybę, eliminuojant teisinį nihilizmą.

172. Teismų gebėjimo veikti nepriklausomai ir nešališkai vykdyti teisingumą su korupcija susijusiose bylose ugdymas turi įtakos bendrai visų nusikalstamų veikų, įskaitant korupcinio pobūdžio veikas, prevencijai. Tačiau korupcijos prevencijos

klausimas svarbus ne tik kalbant apie teismo darbuotojų ir kitų asmenų (viešojo ir privataus sektorių suinteresuotų šalių, prokurorų, įtariamųjų, kaltinamųjų, teisiųjų) santykį – jis aktualus ir vidinių procesų vyksmui teismuose, įskaitant teisėjų skyrimą į pareigas, bylų teisme paskirstymą, karjeros galimybes ir kt. Didinant atsparumą korupcijai teisingumo sistemoje, remiantis Programos įgyvendinimo stebėseną, susiduriama su nuoseklumo ir kompleksiškumo trūkumu: trūksta nuoseklios, sisteminės ir ilgalaikės korupcijai atsparios aplinkos kūrimo teismų sistemoje politikos.

173. Didinant atsparumą korupcijai teismų sistemoje, turėtų būti įgyvendinamos sisteminės ilgalaikio poveikio strateginės antikorupcinės politikos priemonės, vykdomi veiksmai teismų sistemai skaidrinti, jos atvirumui didinti bei naujovėms joje skatinti, nuolat identifikuojami ir stebimi praktikoje ryškėjantys korupcijos rizikos veiksniai, didesnis dėmesys skiriamas interesų konfliktams valdyti ir nepriekaištingai teisėjų reputacijai užtikrinti, centralizuotai taikoma antikorupcinė politika.

174. Ne mažiau svarbus kitų teisinių profesijų: advokatų, notarų, antstolių, atsparumas korupcijai. Šių profesijų atstovai yra teisinių ir teisminių procesų dalyviai, įgyvendinantys valstybės deleguotas funkcijas ir turintys reikiamus įgaliojimus veikti valstybės vardu. Teisės aktuose ar etikos kodeksuose stinga rekomendacijų ir privalomų nuostatų siekiant didinti šių profesijų atstovų atsparumą korupcijai. Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2020“ duomenimis, 24 proc. valstybės tarnautojų nuomone, advokatų kontoros yra viena iš grupių, daugiausia siekiančių daryti įtaką priimant sprendimus Lietuvoje (advokatų kontoros yra ketvirtoje vietoje po registruotų lobistų (53 proc.), asociacijų (52 proc.) ir įmonių (46 proc.)). Nuo 2018 metų respondentų, kurie advokatus įvardija kaip siekiančius daryti įtaką, skaičius padidėjo 11 proc.

Baudžiamojo persekiojimo veiksmingumo didinimas

<...>

176. Ekspertai maksimaliu balu vertina Lietuvoje vykdomą baudžiamąjį persekiojimą už piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi. Fondo „Bertelsmann“ atliktame tyrime „Transformacijos indeksas“ Lietuva pagal rodiklį „Baudžiamasis persekiojimas už piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi“ 2020 metais įvertinta 10-ia balų iš 10-ies galimų (ankstesnis šalies vertinimas siekė 9 balus). Toks įvertis skirtas tik 5 iš 137 tyrime „Transformacijos indeksas“ vertinamų valstybių. Lietuvos rodiklis pagal baudžiamojo persekiojimo už piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi efektyvumą yra trimis balais aukštesnis nei 11-os tyrime vertinamų ES valstybių narių vidurkis (7 balai). Vertinant rezultatus regione, Lietuvos įvertis yra trimis balais aukštesnis, palyginti su Latvija ir Lenkija (po 7 balus). Estijai, kaip ir Lietuvai, skirtas maksimalus įvertinimas (10 balų).

177. Kita vertus, yra ir požymių, kad baudžiamojo persekiojimo už korupciją veiksmingumas galėtų būti dar didinamas. Remiantis Europos Komisijos 2019 metais

atlikto tyrimo „Specialus Eurobarometras Nr. 502: korupcija“ duomenimis, didesnė gyventojų dalis mano, kad aukšto lygio korupcija šalyje netiriama pakankamai, be to, abejojama šių priemonių taikymo nešališkumu. Šio tyrimo duomenys rodo, kad lėtai, tačiau nuosekliai didėja gyventojų, manančių, kad šalyje yra nemažai gerųjų baudžiamojo persekiojimo pavyzdžių, atgrasančių nuo korupcijos, dalis.

178. Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019“ duomenimis, gyventojų nuomone, efektyviausiai korupcijos mastą Lietuvoje mažintų baudžiamosios priemonės. 2020 metų tyrime valstybės tarnautojų svarbiausia nurodyta kyšio ėmimo pateisinimo priežastis – retas baudžiamumas už korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas (šių priežastį nurodė 35 proc.).

179. Sudėtingas ir didelių sąnaudų reikalaujantis baudžiamasis procesas kai kuriais atvejais neužtikrina veiksmingo ir nesuvėluoto atsakomybės neišvengiamumo principo taikymo. Ilgai trunkantis procesas nedidina ir visuomenės pasitikėjimo teisingumu bendrąja prasme. Baudžiamojo persekiojimo efektyvumas (įskaitant kriminalinę žvalgybą) ir toliau turi būti didinamas.

180. Šiuo metu formuojama griežtesnė baudžiamumo už korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas politika, todėl turi būti siekiama užtikrinti adekvačių nusikalstamų veikų pavojingumui ir daromai žalai bei atgrasančių nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų poveikio priemonių taikymą praktikoje.

181. Skatintina prokuratūros lyderystė ir iniciatyvumas ikiteisminiame tyrime. Taip pat turėtų būti gerinamas ikiteisminio tyrimo įstaigų bendradarbiavimas. Tebėra aktualus poreikis užtikrinti veiksmingą antikorupecinių įstatymų dėl juridinių asmenų atsakomybės už užsienio pareigūnų papirkinėjimą, įskaitant turto konfiskavimą, taikymą.

182. Svarbu spręsti teisėsaugos institucijų, atsakingų už smulkių korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atskleidimą ir ištyrimą, skyrimo klausimą bei skirti pakankamai dėmesio šių institucijų darbuotojų kompetencijoms ugdyti.

183. Vykdamas baudžiamąjį persekiojimą ypač svarbu užtikrinti teisės viršenybės principo taikymą.

184. Lietuvos teisinis reguliavimas neviseškai dera su tarptautiniais standartais, nes ne visi privataus sektoriaus subjektai gali būti korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų subjektai, todėl turi būti sprendžiamas korupcijos privačiame sektoriuje kriminalizavimo klausimas.

Veiksmingesnis viešojo intereso gynimas

185. Lietuvos Respublikos teisės aktai, skirti pažeistam viešajam interesui ginti, tai daryti įgalioja ne vieną instituciją. Siekiant užtikrinti tinkamą viešojo intereso apsaugą ir jį ginti bei mažinti tokio pobūdžio pažeidimų tikimybę ateityje, turėtų būti peržiūrėta viešojo intereso gynimo politika, formuojama bendroji praktika, sistemiškai analizuojamos viešojo intereso pažeidimo priežastys, taip pat Lietuvos teismų ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimai, susiję su viešojo intereso gynimu,

keičiamas ydingas, pažeidimus galimai lemiantis teisinis reguliavimas, nuosekliai įgyvendinama regreso teisė ir šalinamos viešojo intereso pažeidimo prielaidos.

186. Be to, turi būti užtikrinta sisteminė pažeidimų ir sprendimų dėl jų apskaita, apimanti teisinio reguliavimo keitimo priežiūrą ir stebėseną, neatsižvelgiant į tai, kokia institucija gynė arba turėjo ginti viešąjį interesą. Vis dar egzistuoja galimybė valstybės tarnautojams, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams, priėmusiems neteisėtus sprendimus, išvengti atsakomybės ir žalos atlyginimo dėl neefektyvaus regreso teisės, tarnybinės ar kitokios atsakomybės taikymo, neefektyvios vidaus administravimo kontrolės, neveiksmingo viešojo intereso pažeidimo prielaidų šalinimo.

187. Turi būti skatinamas institucijų, turinčių teises ir pareigas ginti viešąjį interesą, aktyvumas inicijuojant viešojo intereso gynimą ir jį ginant.

Veiksmingesnis turto susigrąžinimas ir žalos atlyginimas

188. Iki šiol nėra susiformavusi praktika sistemiškai identifikuoti atvejus, susijusius su nusikalstamu būdu gautomis pajamomis ar kitokiu turtu, apskaičiuoti juos ir siekti minėto turto konfiskavimo. Išplėstinis turto konfiskavimas ir atsakomybė už neteisėtą praturtėjimą taikomi retai ir nelabai veiksmingai. Turtinio poveikio priemonių arsenalas korupcinio pobūdžio nusikaltimų bylose yra gana ribotas. Pagrindinė problema, trukdanti pasiekti geresnių rezultatų tiriant neteisėtą praturtėjimą, tebėra sunkiai paneigiami įtariamųjų pateikti duomenys apie turto kilmę.

189. Iki šiol nėra žinoma, kiek nusikaltimais padarytos žalos yra atlyginama ir (ar) išieškoma vykdant teismų sprendimus, todėl turėtų būti konsoliduotas žalos išieškojimo procesas ir sukurta bendra šio proceso sistema. Minėti procesai priteistų sumų išieškojimą padarytų veiksmingesnį ir padėtų operatyviai gauti informaciją apie teismų sprendimų vykdymą išieškant padarytą žalą.

190. Ieškant būdų papildyti iki šiol ne ypač efektyviai taikomų baudžiamojo poveikio priemonių sąrašą ir sustiprinti organizuoto nusikalstamumo, korupcijos ir savanaudiškų nusikaltimų prevenciją, 2020 m. liepos 1 d. įsigaliojo Civilinio turto konfiskavimo įstatymas, sukuriantis papildomas prielaidas turtui, gautam iš korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, paimti, tačiau jo taikymo praktika kol kas nėra susiformavusi.

191. Didesnis dėmesys turi būti skiriamas finansų tyrimams, nusikalstamu būdu įgyto turto paieškoms, taip pat turi būti užtikrinami galimai iš korupcijos gautam turtui rasti ir jo kilmei nustatyti būtinas duomenų atvėrimas ir tarpinstituciniai duomenų mainai, įskaitant sukurtą ir sklandžiai veikiančią galutinių naudos gavėjų registrą, bet juo neapsiribojant.

192. Siekiant užtikrinti civilinio turto konfiskavimo instituto veiksmingumą, būtina stiprinti jo įgyvendinimo prielaidas, nuolat stebėti ir spręsti su jo taikymu susijusias problemas, tobulinti civilinio turto konfiskavimo instituto teisinį reguliavimą ir ugdyti teisėsaugos institucijų gebėjimus jį efektyviai taikyti.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2023 m. gegužės 3 d. nutarimu patvirtino 2022–2033 metų nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimai įgyvendinimo 2023–2025 metų planą.

Šiame plane teismų sistemai, įgyvendinant III Darbotvarkės uždavinį, iki 2025 m. nustatyta įgyvendinti šias priemones:

1. Kurti korupcijai atsparią Lietuvos teismų sistemą įgyvendinant Šakinį Lietuvos teismų sistemos korupcijos prevencijos veiksmų planą 2022–2025 metams, patvirtintą Teisėjų tarybos 2022 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 13P-46-(7.1.2.), ir modernizuojant Lietuvos teismų valdomas informacines sistemas **(vykdymas kasmetinis, priemonės įgyvendinimo rodiklis 95 proc. įgyvendintų Šakinio plano veiklų)**.
2. Siekiant tinkamo nusišalinimo instituto įgyvendinimo, atlikti teismo pirmininko, teismo pirmininko pavaduotojo, teismo skyriaus pirmininko ar kitų teisėjų, kuriems pavesta spręsti kolegijų sudarymo ir bylų paskirstymo klausimus, nusišalinimo teisinio reguliavimo ir praktinių situacijų analizę, pateikti išvadas ir sprendimų projektus **(įvykdymo terminas – 2024 m.)**.
3. Siekiant efektyvaus baudžiamojo proceso užtikrinimo, išnagrinėti ir (ar) identifikuoti galimas piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis ir proceso vilkinimo prielaidas, parengti teismo posėdžių organizavimo ir skyrimo (derinimo) koncepciją **(įvykdymo terminas – 2025 m.)**.
4. Siekiant užtikrinti duomenų naudotojui patogią Lietuvos teismų informacinės sistemoje (LITEKO) tvarkomų duomenų paiešką bei duomenų naudojimą, atlikti duomenų pasiekiamumo analizę, prireikus pateikti siūlymus dėl šios sistemos tobulinimo **(įvykdymo terminas – 2024 m.)**.
5. Organizuoti mokymus ikiteisminio tyrimo pareigūnams, prokurorams ir teisėjams, skirtus užtikrinti reikiamoms kompetencijoms ir įgūdžiams tiriant, įrodinėjant ir nagrinėjant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, dėmesį skiriant juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės, turto susigrąžinimo, užsienio pareigūnų papirkimo atvejų atskleidimo, tyrimo ir įrodinėjimo klausimams, tarptautinio bendradarbiavimo formoms bei priemonėms, tarptautinės teisinės pagalbos klausimams ir proporcingų bei atgrasančių sankcijų svarbai **(vykdymas kasmetis, atsakingi vykdytojai STT, GP, NTA)**.

Tai reiškia, kad teismų sistemai buvo paliktas savarankiškumas pačiai spręsti dėl priemonių, kuriomis būtų kuriama korupcijai atspari aplinka teismų sistemoje.

2023 m. gegužės 3 d. Vyriausybės nutarimu taip pat buvo pakeistas nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės komisijos korupcijos prevencijos klausimams koordinuoti sudarymo, kuriuo į šios komisijos sudėtį pirmą kartą buvo įtrauktas teismų sistemos atstovas – Teisėjų tarybos pirmininkas ir Teisėjų tarybos sekretorius kaip pavaduojantis narys.

APIBENDRINIMAS

Tarptautinis ir nacionalinis kontekstas stiprina kovos su korupcija pastangas ir nepalieka nuošalyje korupcijos plitimo teismų sistemoje. Atsižvelgiant į tai, kad kovos su korupcija priemonės įvairių sektorių lygmeniu bus sistemiškai peržiūrėtos ir stebimos Europos Komisijos, Lietuva, pradėjusi sistemiškai žiūrėti į korupcijos prevenciją teismų sistemoje, gali tapti pavyzdžiu kitoms šalims.

Sukurtas šakinis (sektorinis) teismų korupcijos prevencijos planas sulaukė tarptautinio ir nacionalinio pripažinimo. Kita vertus, planuojant tolimesnes veiklas, būtina atlikti 2022-aisiais metais neįgyvendintą priemonę – sukurti korupcijos rizikų teismuose žemėlapij ir rizikų valdymo metodiką, kuri bus pagrindiniu įrankiu tolimesnių priemonių susiplanavimui, duomenimis pagrįstai pokyčių bei trūkumų stebėsenai.

Ateinančio periodo veiklos turi būti nustatytos ne tik po aktyvaus teismų bendruomenės įtraukimo, bet ir pagrįstos siekiamais konkrečiais rezultatais, įgyvendinant tarptautinių institucijų pateiktas konkrečias rekomendacijas.

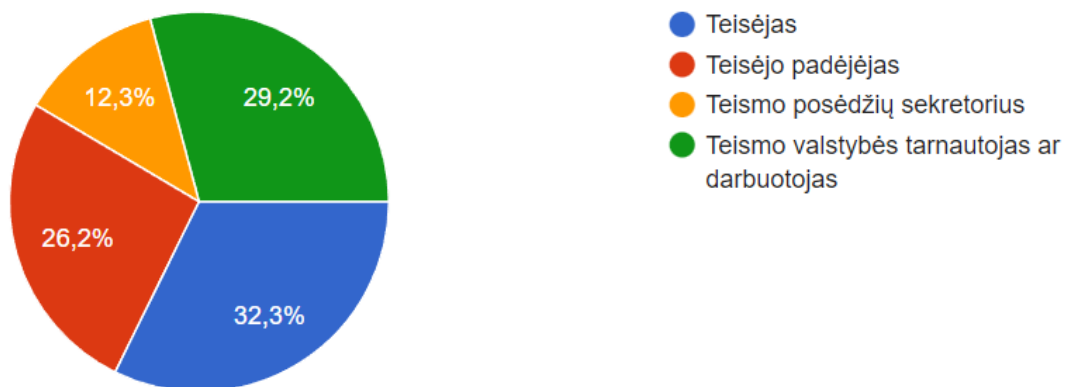
Prioritetinės sritys šiuo metu yra viešų ir privačių interesų derinimo stebėsenai ir kontrolė, apimanti neteisėto poveikio teisingumo vykdymui per neformalų asmenų bendravimą užkardymą, pranešimų apie pažeidimus, įtarimus apie pažeidimus, spaudimą, neteisėto poveikio bandymus, skatinimą, LITEKO ir PINREG integracinės sąsajos įdiegimą ir bylų skirstymo modelio bei taisyklių atnaujinimą, teisės aktų projektų viešinimą ir antikorpucinį vertinimą.

III. KORUPCIJOS (NE)TOLERANCIJOS TEISMUOSE TYRIMO (APKLAUSOS) REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

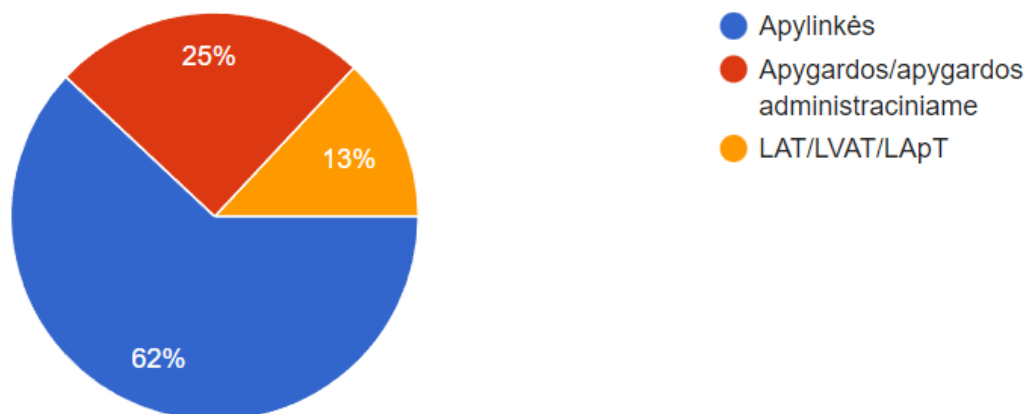
Korupcijos (ne)toleracijos teismuose tyrimas vykdytas 2023-02-20 – 2023-04-20. Jo metu teismų sistemoje dirbantiems asmenims buvo pasiūlyta atsakyti į uždaro/atviro tipo klausimus, siekiant įvertinti teisėjų ir teismo darbuotojų požiūrį į korupcijos apraiškas sistemos viduje bei jų poziciją, kai kalbama apie korupcijos prevenciją ir kovą su ja.

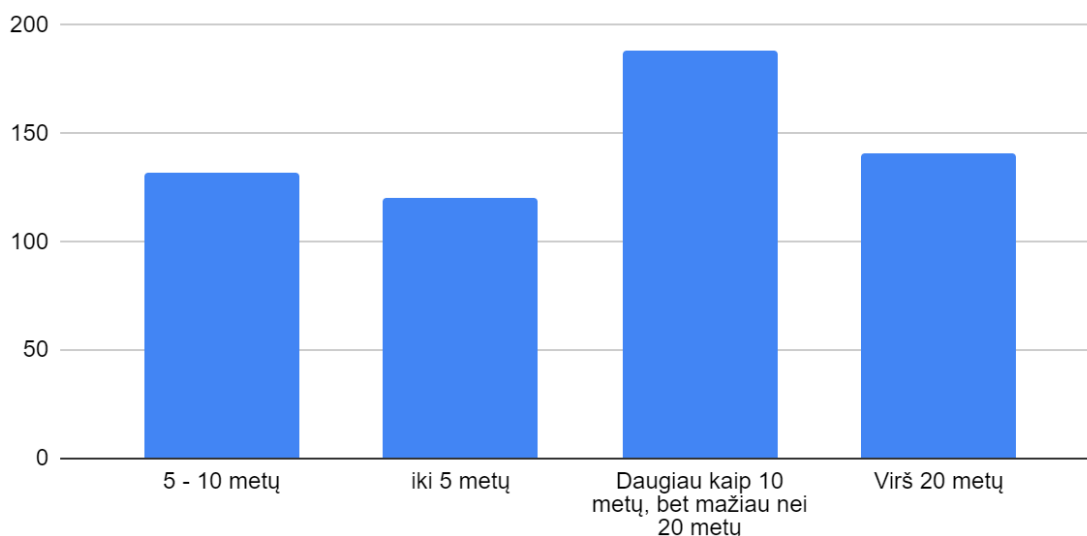
Tyrimo tikslas – gauti pirminius duomenis, kurie bus reikalingi tolimesnei pokyčių stebėsenai atlikti.

Tyrimo anketą užpildė **576** asmenys: 186 teisėjai; 168 teismo valstybės tarnautojai ar darbuotojai; 151 teisėjo padėjėjas ir 71 teismo posėdžių sekretorius. Tai reiškia, kad apklausoje dalyvavo 17,10 proc. visų Lietuvos teismuose dirbančių asmenų. Anketą užpildė 26,23 proc. teisėjų ir 15,82 proc. teismuose dirbančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis.

Anketą užpildė 465 moterys (80,7 proc.) ir 111 vyrų (19,3 proc.), daugiausiai dirbančių apylinkėse teismuose:

Stulpelio „Darbo teismų sistemoje trukmė“ verčių skaičius

Anketos klausimai buvo suskirstyti į tris potemes:

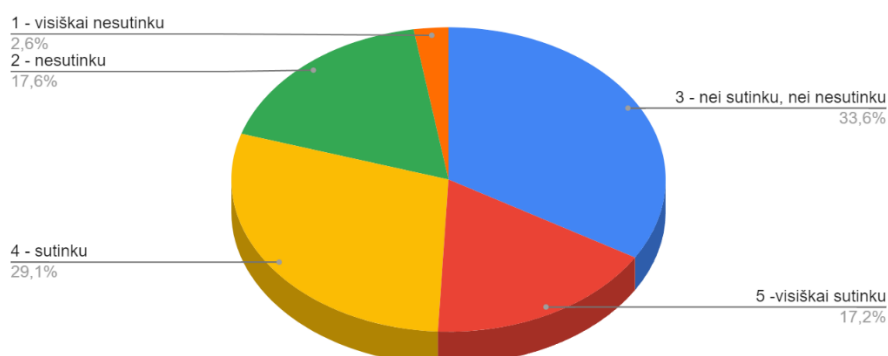
- 1) „Požiūris į korupciją Lietuvoje ir teismų sistemoje“;
- 2) „Teismų atsparumo korupcijai būklė“;
- 3) „Antikorupcinis sąmoningumas“.

Pirmosios potemės „Požiūris į korupciją Lietuvoje ir teismų sistemoje“ rezultatai

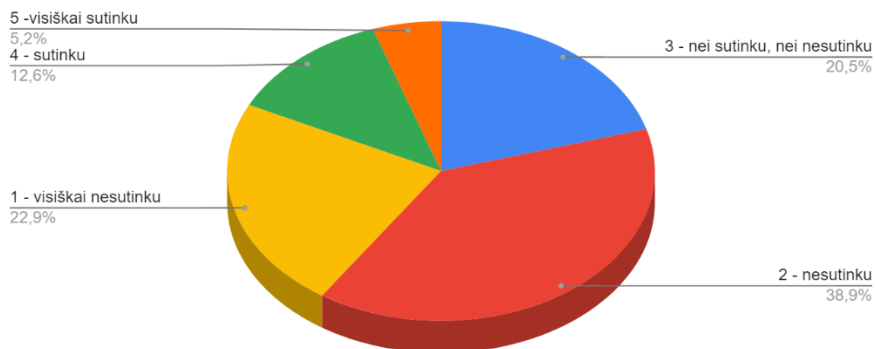
1 klausimas

Respondentų buvo prašoma įvertinti pateiktus teiginius skalėje nuo 1 (visiškai nesutinku) iki 5 (visiškai sutinku).

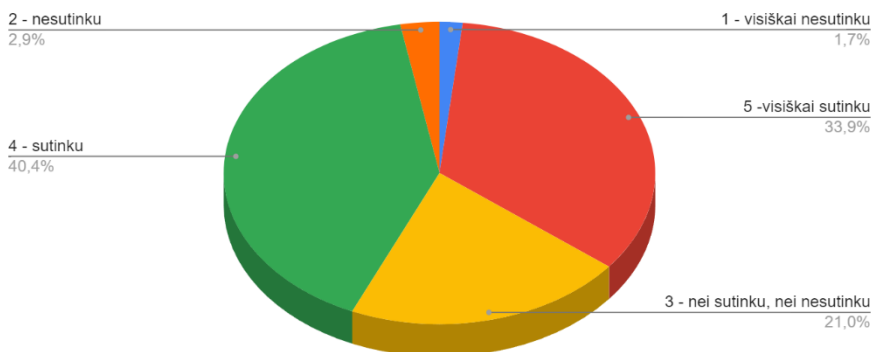
Korupcija yra viena didžiausių problemų šalyje

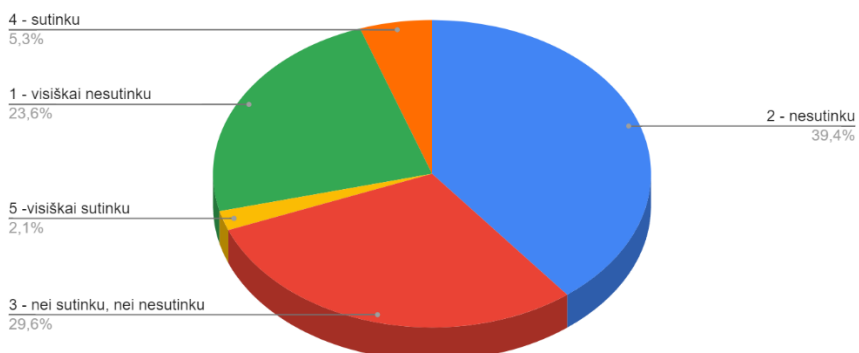
Kova su korupcija yra vien specializuotų teisėsaugos institucijų uždavinys

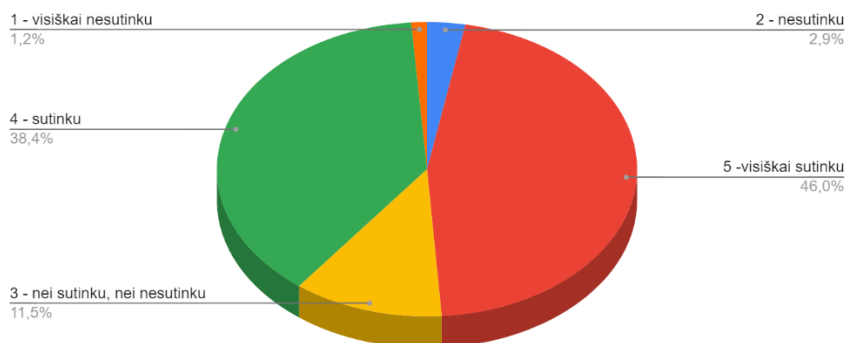
Teismams yra reikalinga korupcijos prevencijos sistema

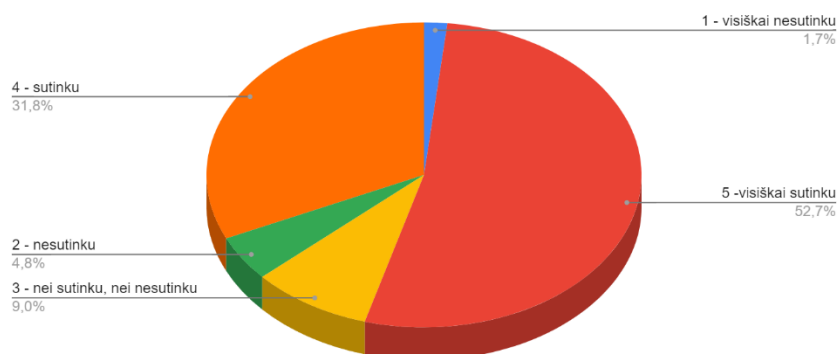
Korupcija teismų sistemoje yra plačiai paplitęs reiškiny

Teismų sistema turi skirti dėmesį kovai su korupcija

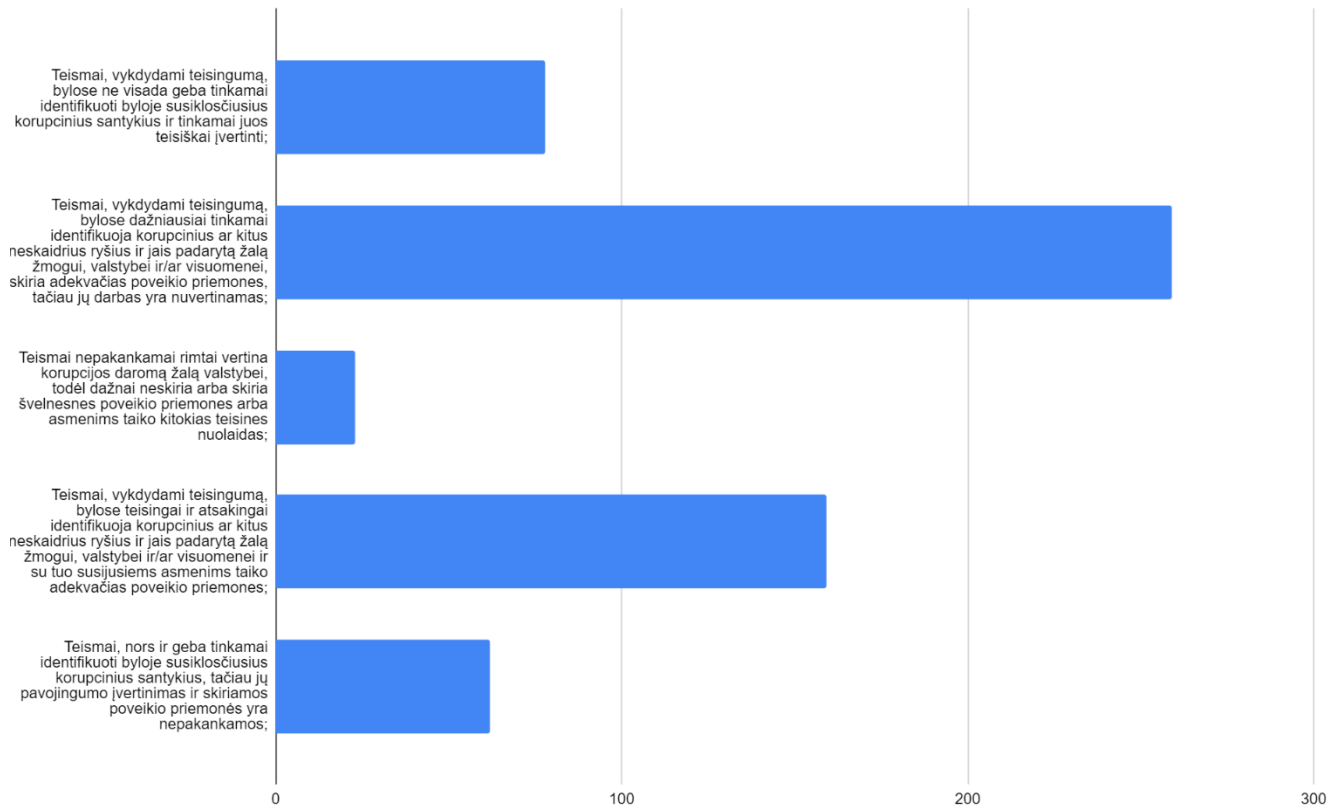
Korupcija teismuose reiškia bet kokį neteisėtą pašalinį (vidinį/išorinį) poveikį teismui vykdam teisingumą

Didesnė dalis (53,8 proc.) respondentų nemano, kad korupcija yra pagrindinė Lietuvos problema, taip pat nemano, kad korupcija yra plačiai paplitęs reiškinys teismų sistemoje (63 proc. nesutinku ir visiškai nesutinku). Nepaisant to, apklausoje dalyvavusių respondentų mano, kad teismams yra reikalinga korupcijos prevencijos sistema (74,3 proc. visiškai sutinka ir sutinka) ir kad teismų sistema turi skirti dėmesį kovai su korupcija (84,4 proc. visiškai sutinka ir sutinka). Taip pat didesnė dalis respondentų nemano, kad kova su korupcija turėtų būti tik specializuotų institucijų užduotis (61,8 proc. visiškai nesutinka ir nesutinka). Absoliuti dauguma (84,5 proc.) teismų sistemoje dirbančių asmenų laiko, kad korupcija teismuose reiškia bet kokį pašalinį poveikį teismui vykdam teisingumą.

2 klausimas

Prašoma pasirinkti teiginį, kuris labiausiai atspindėtų šiandieninį teismų vaidmenį kovoje su korupcija Lietuvoje

44,8 proc. respondentų nurodė, kad teismai, vykdydami teisingumą, bylose dažniausiai tinkamai identifikuoja korupcinius ar kitus neskaidrius ryšius ir jais padarytą žalą žmogui, valstybei ir/ar visuomenei, skiria adekvačias poveikio priemones, tačiau jų darbas yra nuvertinamas;

27,6 proc. nurodė, kad teismai, vykdydami teisingumą, bylose teisingai ir atsakingai identifikuoja korupcinius ar kitus neskaidrius ryšius ir jais padarytą žalą žmogui, valstybei ir/ar visuomenei ir su tuo susijusiems asmenims taiko adekvačias poveikio priemones;

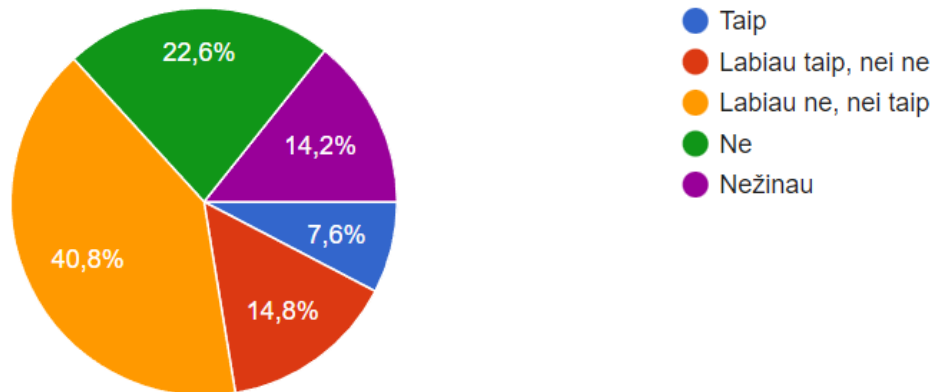
13 proc., kad teismai, vykdydami teisingumą, bylose ne visada geba tinkamai identifikuoti bylose susiklosčiusius korupcinius santykius ir tinkamai juos teisiškai įvertinti;

10,8 proc., kad teismai, nors ir geba tinkamai identifikuoti bylose susiklosčiusius korupcinius santykius, tačiau jų pavojingumo įvertinimas ir skiriamos poveikio priemonės yra nepakankamos;

Tik 3,8 proc. nurodė, kad teismai nepakankamai rimtai vertina korupcijos daromą žalą valstybei, todėl dažnai neskiria arba skiria švelnesnes poveikio priemones arba asmenims taiko kitokias teisines nuolaidas.

3 klausimas

Ar manote, kad teisėjų korupcija yra problema Lietuvoje?

Didesnė dalis respondentų (63,4 proc.) **nemano**, kad teisėjų korupcija yra problema Lietuvoje (teigiamai į tokį klausimą atsakė 22,4 proc.)

Tarp respondentų teisėjų **teigiamai** (taip ir labiau taip, nei ne) į tokį klausimą atsakė 12,1 proc. respondentų. Toks rezultatas iš esmės atitinka ENCJ 2022 teisėjų nepriklausomumo klausimyno [rezultatus](#), kur, atsakant į klausimą „Manau, kad mano šalyje per paskutinius trejus metus teisėjai priėmė kyšius (gavo pinigus) arba dalyvavo kitokiuose korupciniuose santykiuose (priėmė ne piniginių pobūdžio dovanas ar paslaugas) kaip paskatą priimti sprendimą konkrečiu būdu“, su tokiu teiginiu sutiko apie 12 proc. apklausoje dalyvavusių Lietuvos teisėjų („nuolat“ ir „kartais“).

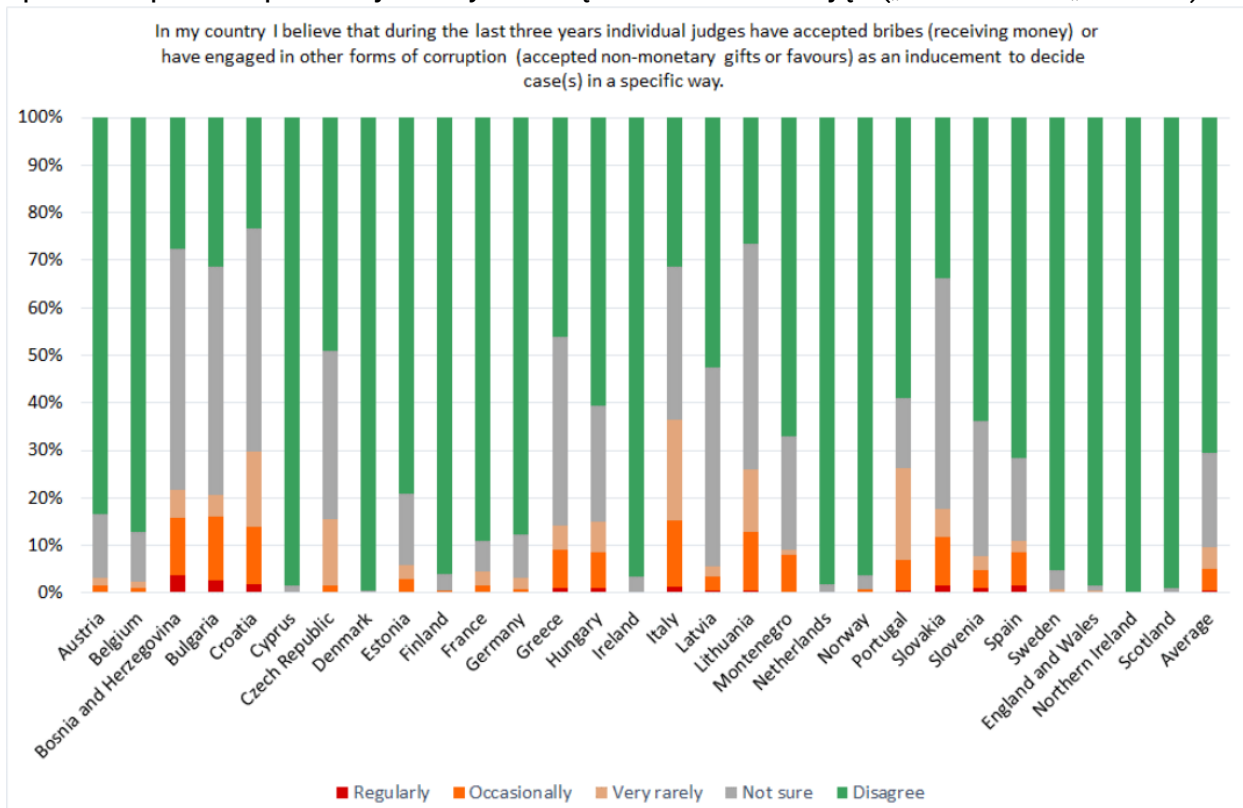
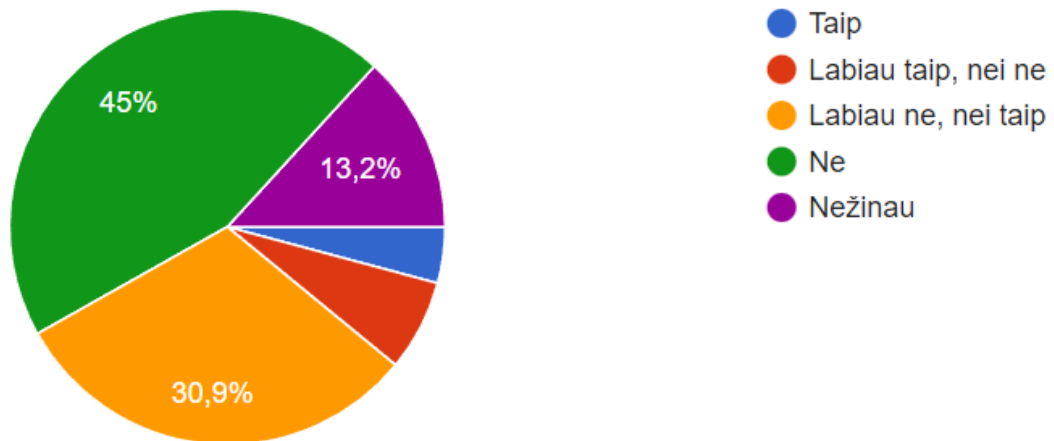

Figure 20 Judicial corruption

4 klausimas

Ar manote, kad teismuose dirbančių asmenų (ne teisėjų) korupcija yra problema Lietuvoje?

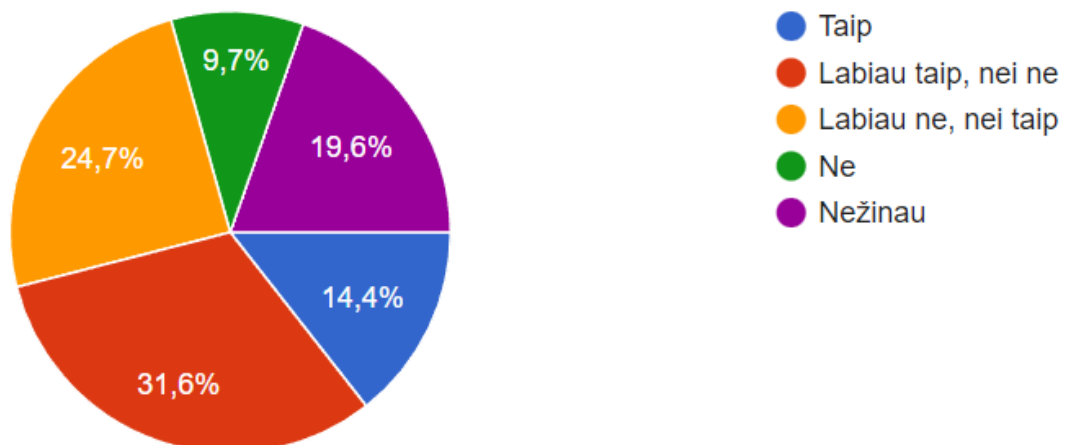

Palyginus su ankstesniu klausimu, šiuo atveju **daugiau** respondentų mano, kad teismuose dirbančių asmenų (ne teisėjų) korupcija **nėra problema** Lietuvoje (neigiamai tokį teiginį įvertino net 75,9 proc. respondentų).

Įvertinus 3 ir 4 klausimo atsakymus, jie dera su 1 klausimo 4 teiginio atsakymais, kur 63 proc. respondentų atsakė nesutinkantys, kad korupcija yra paplitęs reiškinys teismų sistemoje.

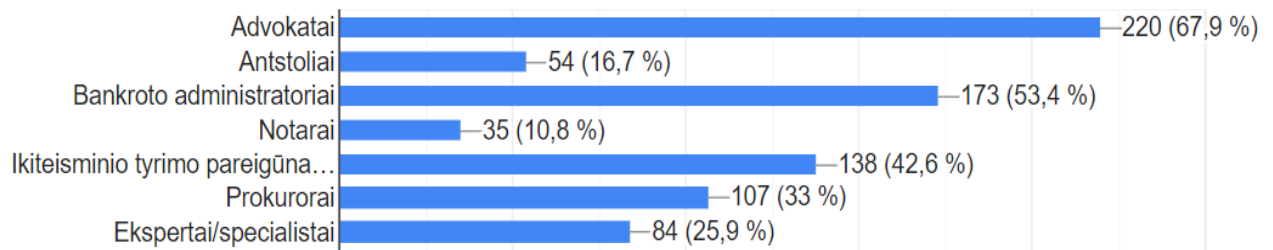
5 klausimas

Ar manote, kad kitų teisinių profesijų korupcija yra problema Lietuvoje?

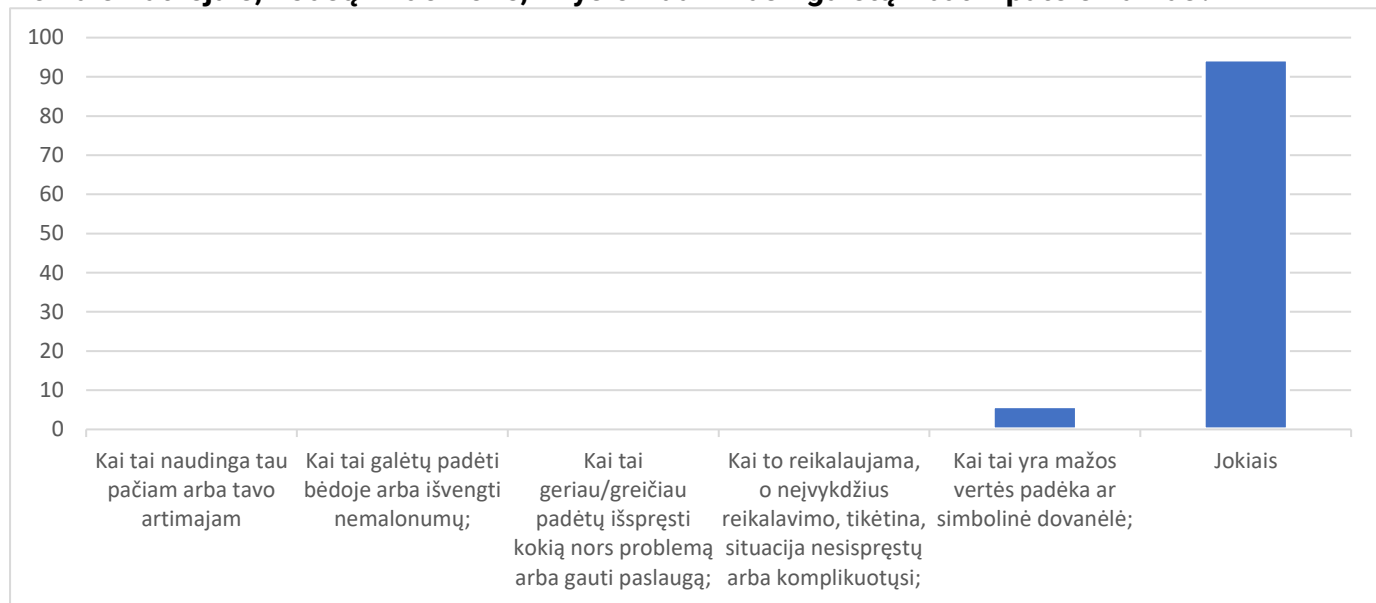
Beveik penktadalis respondentų nežinojo ar neturėjo nuomonės ar kitų teisinių profesijų atstovų korupcija Lietuvoje yra problema. Iš atsakiusių didesnė dalis (46 proc.) linkusi tokiam **teiginiui pritarti** nei nepritarti (34,4 proc.)

Atsakiusių teigiamai, buvo prašoma nurodyti profesijas, kuriose, Jūsų manymu, korupcijos apraiškų yra daugiausia

6 klausimas

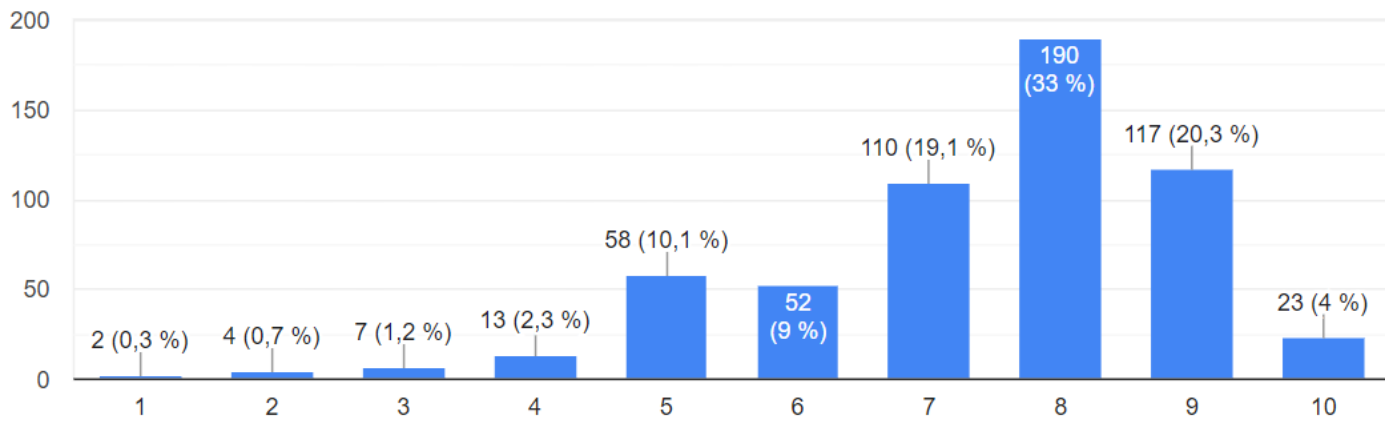
Kokiais atvejais, Jūsų nuomone, kyšio davimas galėtų būti pateisinamas?

Gauti rezultatai rodo, kad didžioji dalis respondentų teigiamai vertina teismų sistemos atsparumą korupcijai ir nemato, kad šis reiškinys sistemoje yra plačiai paplitęs. Beveik visi apklausoje dalyvavę respondentai nurodė, kad kyšio davimas jokiais atvejais negalėtų būti pateisinamas. Tai indikuoja aukštą antikoruptioninį teismų sistemoje dirbančių asmenų sąmoningumą.

Antrosios potėmės „Teismų atsparumo korupcijai būklė“ rezultatai

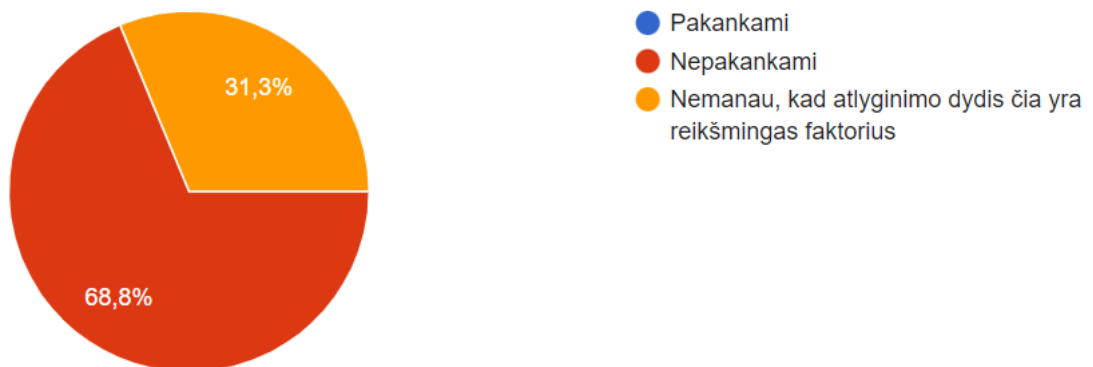
Skalėje nuo 1 iki 10 įvertinkite Lietuvos teismų atsparumo korupcijai būklę.

Respondentai teismų sistemos atsparumą korupcijai vertina pakankamai teigiamai – vidurkis 7,3 balai.

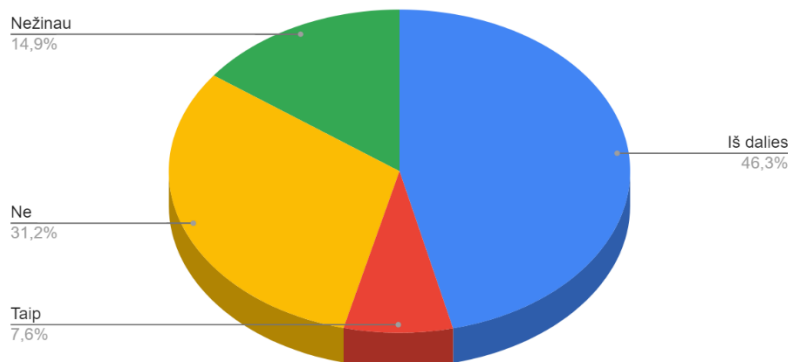
8 klausimas

Ar Jūs manote, kad teismų sistemoje dirbančių asmenų atlyginimai yra pakankami, kad jie būtų apsaugoti nuo išorinio spaudimo?

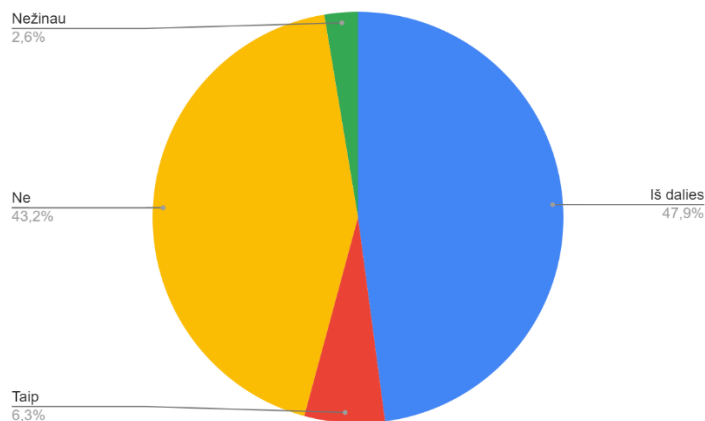

9 klausimas

Ar Jūs manote, kad Lietuvoje teisėjų ir teismų nepriklausomumas yra užtikrinamas ir apsaugotas?

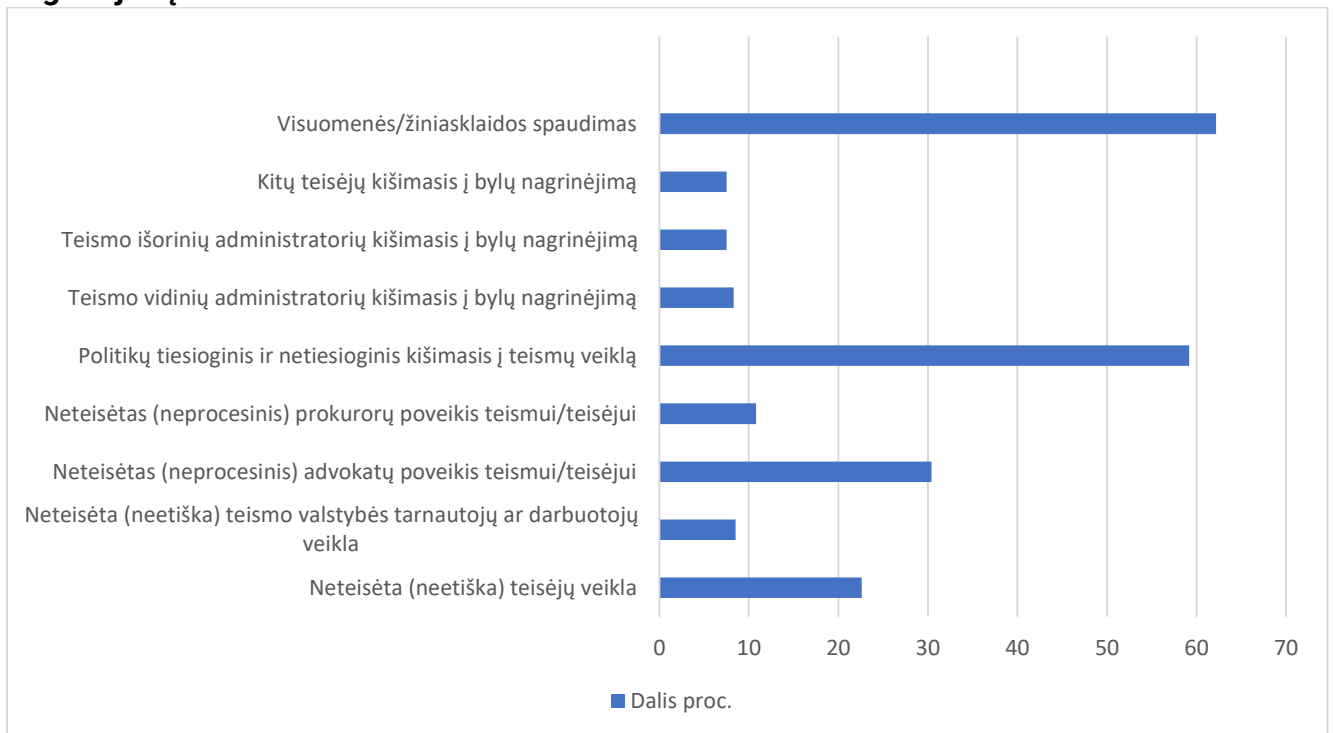

Respondentų teisėjų atsakymai:

10 klausimas

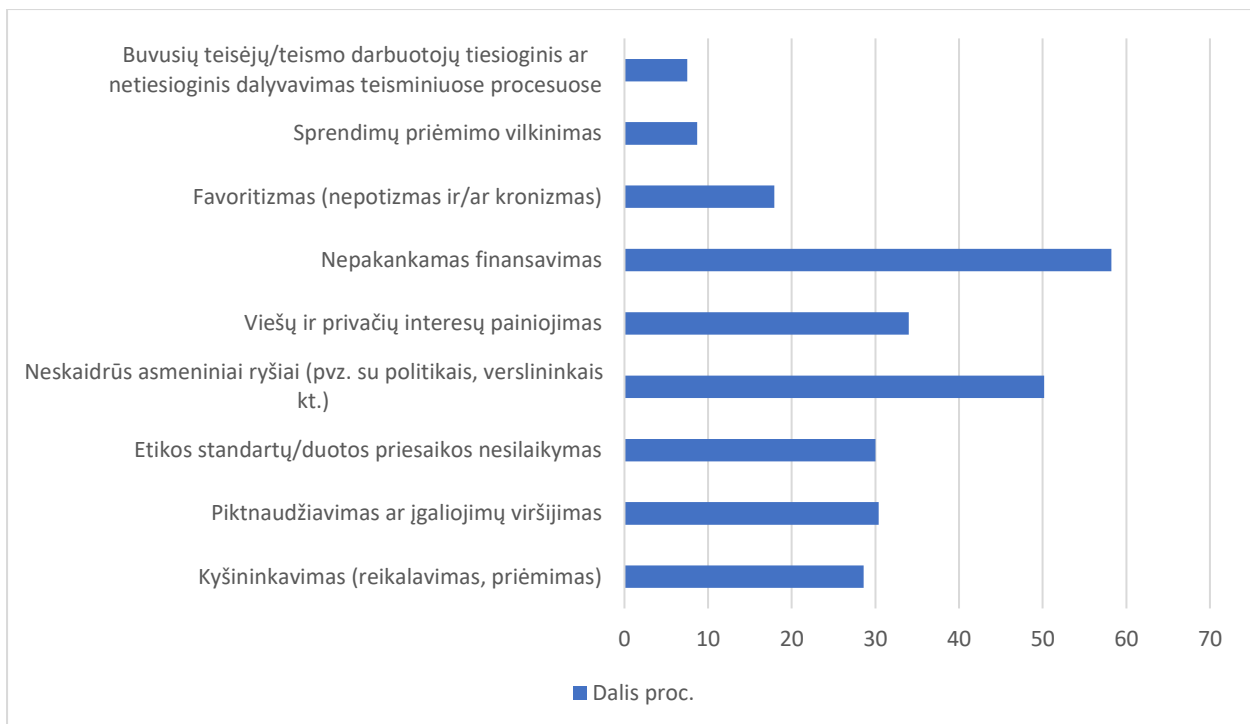
Kas, Jūsų nuomone, labiausiai neigiamai veikia nešališką ir nepriklausomą bylų nagrinėjimą teismuose

Kiti, laisvai įrašyti respondentų atsakymai: 4 respondentai nurodė nepakankamą teismų finansavimą kaip faktorių labiausiai veikiančią nešališką ir nepriklausomą bylų nagrinėjimą; 9 nurodė, kad nei vienas iš išvardintų variantų arba, kad teismai yra nešališki ir nepriklausomi; 3 nurodė kvalifikacijos stoką ir vidinių vertybinių nuostatų nepakankamumą.

11 klausimas

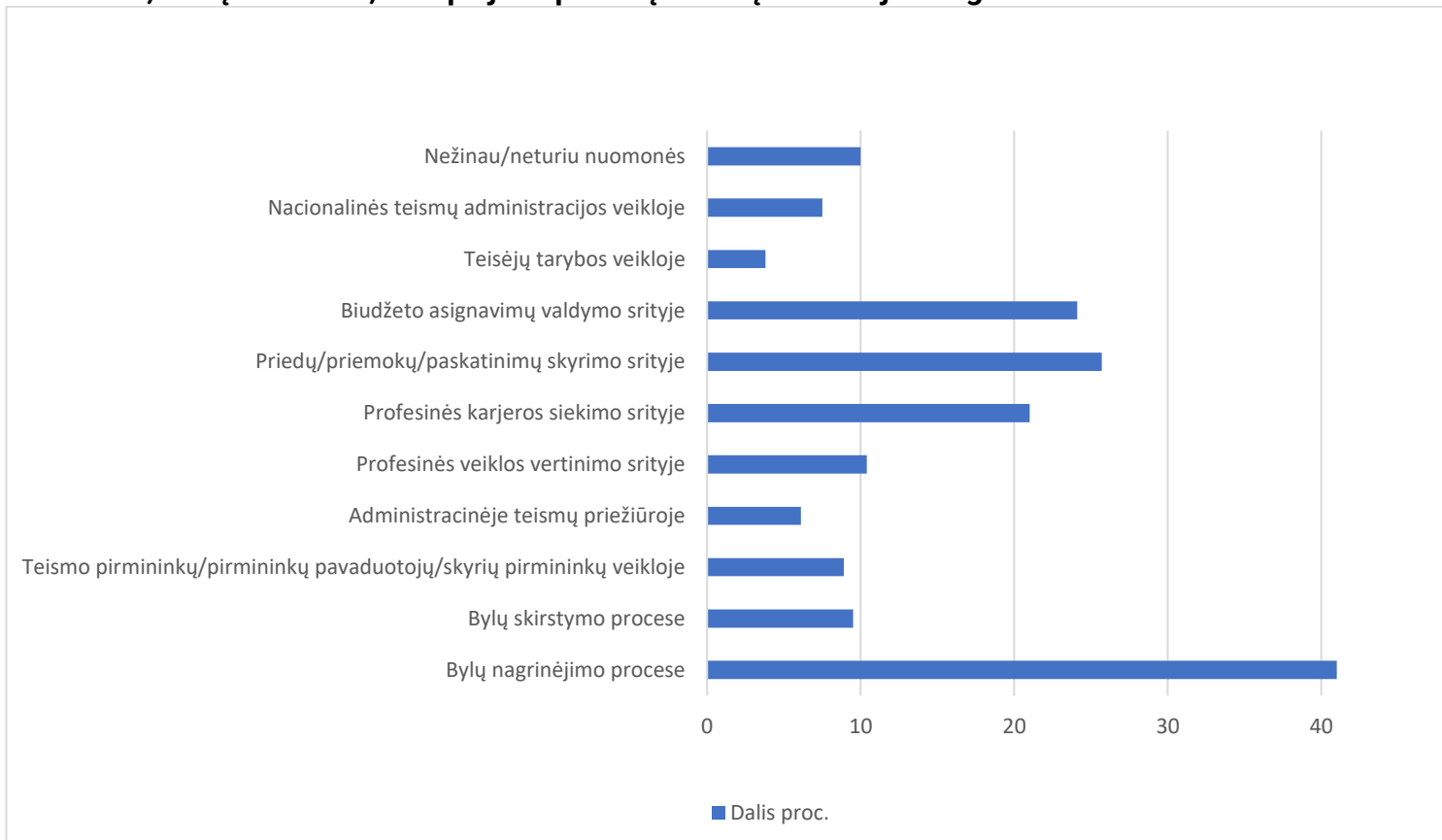
Prašyta nurodyti didžiausius su korupcija susijusius rizikos faktorius teismų sistemoje

Kiti, laisvai įrašyti respondentų atsakymai: „pernelyg menka rotacija (arba rotacijos alternatyvos nebuvimas) teismų sistemoje (pvz., labai daug abejonių dėl skaidrumo su mažų teismų teisėjais, kurie ilgą laiką atlieka ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcijas tame pačiame teisme)“; „kvalifikacijos, žinių stoka“; „atsakomybės išvengimas“; „teisėjo profesijos prestižo mažėjimas ir profesijos nuvertinimas“.

12 klausimas

Kur, Jūsų nuomone, korupcijos apraiškų teismų sistemoje daugiausia

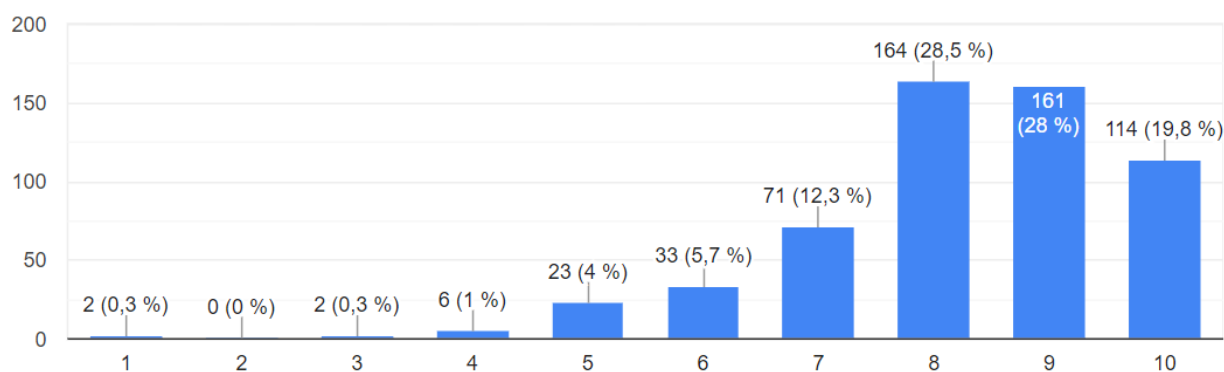

Respondentai teismų sistemos atsparumą korupcijai vertina daugiau teigiamai (7,3 balai). Nors ankstesnėje klausimyno dalyje respondentai buvo pozityvesni teismų sistemos atsparumui korupcijai, šioje dalyje tik 7,6 proc. respondentų atsakė, kad teismų ir teisėjų nepriklausomumas Lietuvoje yra užtikrintas (taip manančių teisėjų dalis yra dar mažesnė). Didžiausias poveikis nepriklausomam bylų nagrinėjimui, respondentų vertinimu, juntamas iš visuomenės ir žiniasklaidos bei politikų tiesioginio ir netiesioginio kišimosi į teismų veiklą (sprendžiant pagal atsakymus į kitus klausimus dėl nepakankamo finansavimo teikimo). Respondentų nuomone, daugiausiai korupcinio pobūdžio apraiškų galima matyti bylų nagrinėjimo procese.

Trečiosios potemės „Antikorupcinis sąmoningumas“ rezultatai

13 klausimas

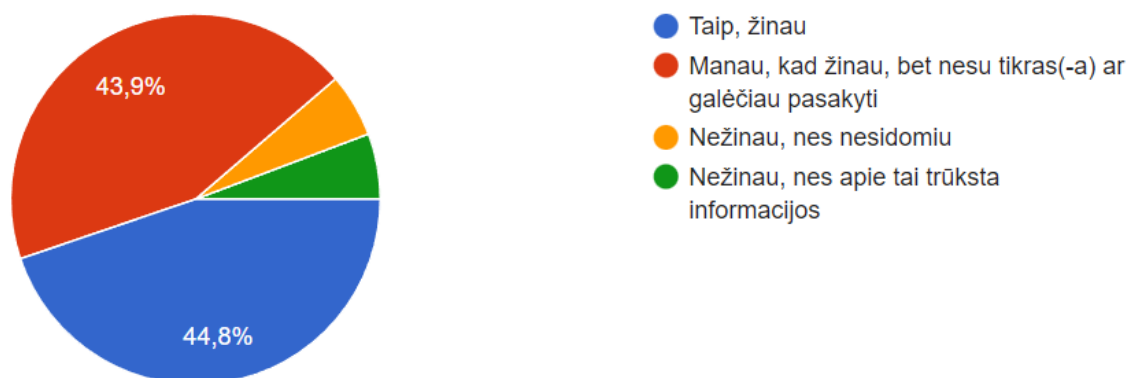
Prašyta skalėje nuo 1 iki 10 įvertinti teismų sistemoje dirbančių asmenų sąmoningumą apie korupcijos apraiškų pasekmes teisingumo sistemai ir visuomenės pasitikėjimui teismais

Respondentai pakankamai gerai suvokia korupcijos apraiškų žalą teismų sistemos autoritetui ir visuomenės pasitikėjimu teismais – vidurkis **8,2** balai.

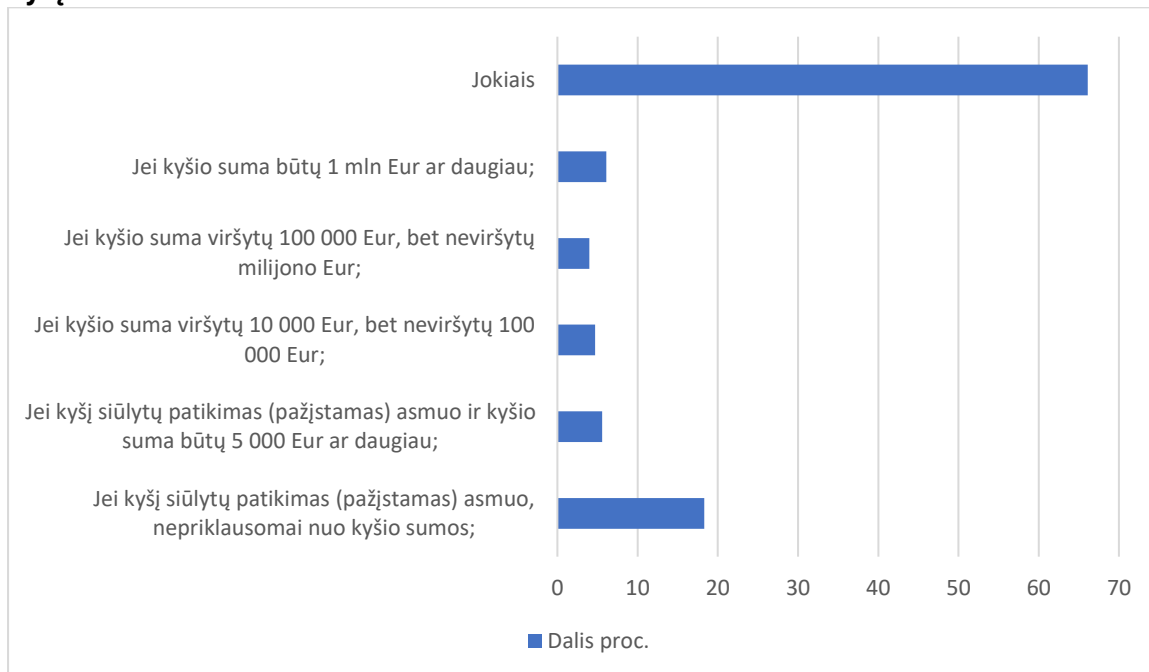
14 klausimas

Ar žinote, kokios korupcijos prevencijos priemonės vykdomos teismų sistemoje?

15 klausimas

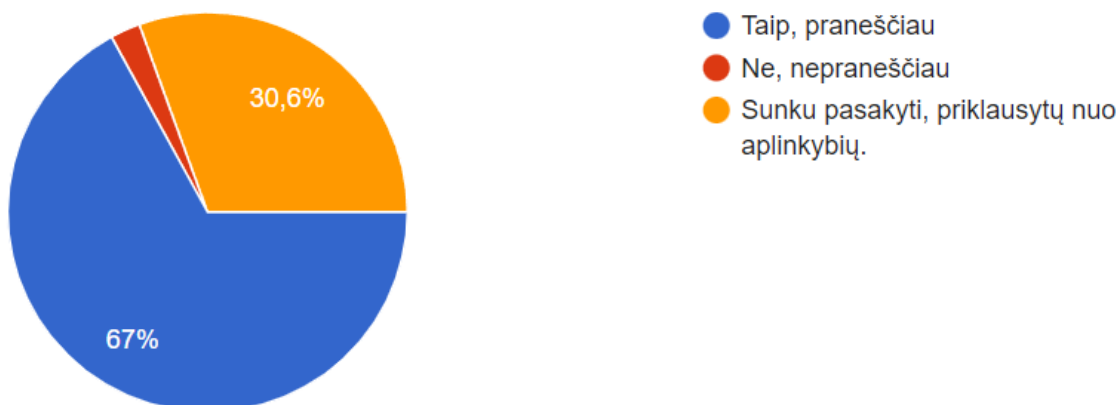
Kaip manote, kokiais atvejais teismuose dirbantis asmuo galėtų apsispręsti paimti kyšį

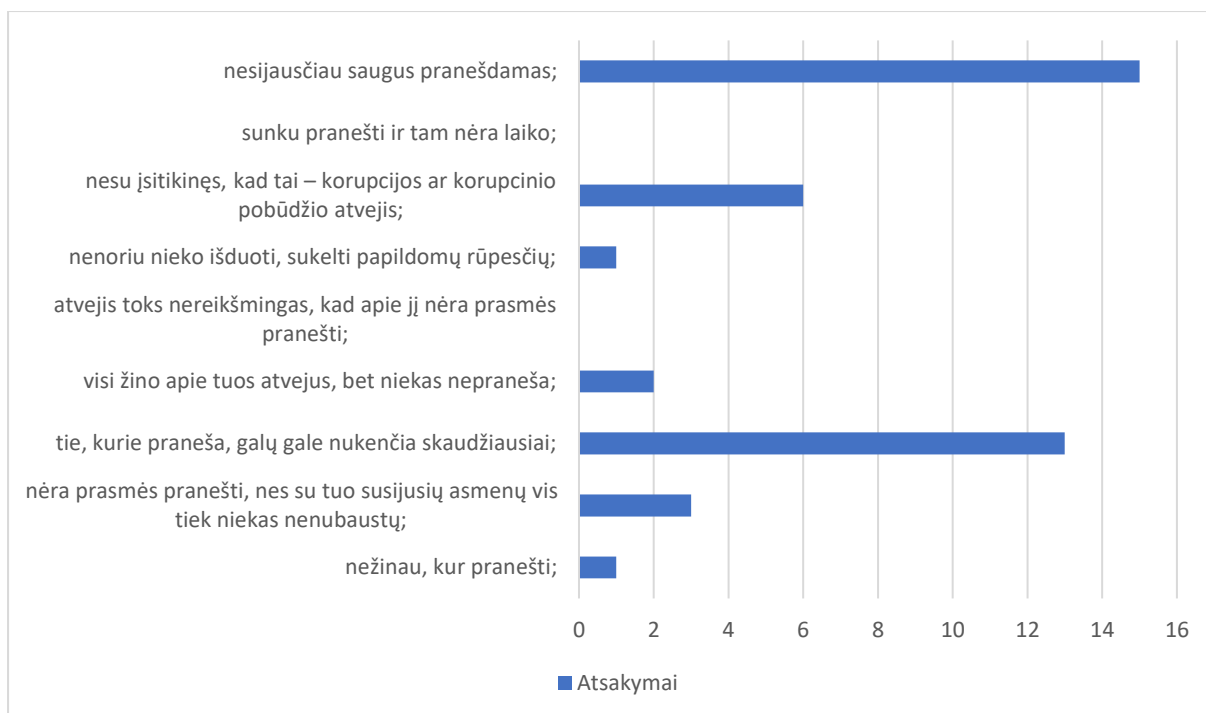
Kiti, laisvai įrašyti respondentų atsakymai: „jei negerbia savo profesijos“; „kiekvieno savęs negerbiančio pareigūno minimali riba yra individuali“; „sunku suvokti, kas nulemia tokį asmenų elgesį“; „dėl sunkios materialinės padėties“; „nežinau, manau, kad neturėtų imti kyšio nepriklausomai nuo to, kur dirba“; „kai šeimoje bėda, nelaimė, beviltiška padėtis, pvz. reikia vaistų vaikui, sutuoktiniui, tėvams, o pinigų nėra (nes iš kur jų bus su tokiais atlyginimais);“ „kyšis yra atgyvena, teismuose korupcija reiškiasi įtakos poreikiu (pvz. karjera)“.

16 klausimas

Ar Jūs asmeniškai pranešumėte apie Jums žinomą korupcijos atvejį?

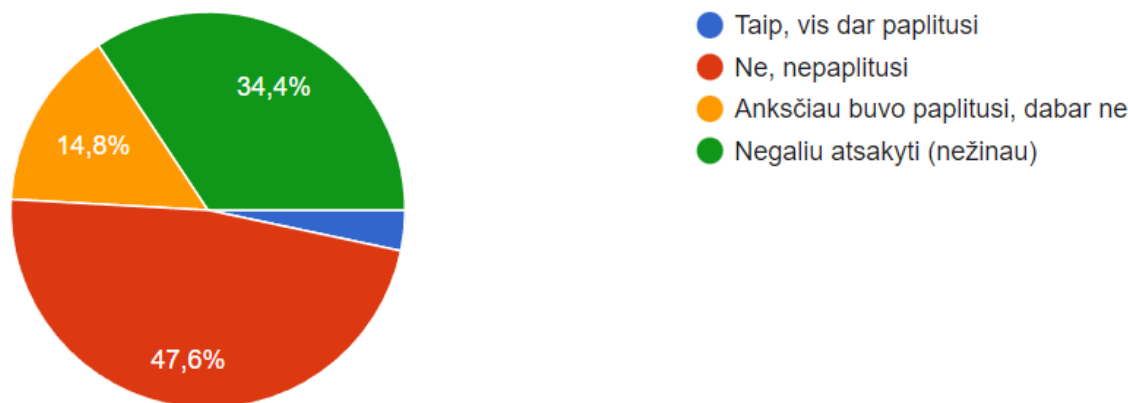

2,4 proc. respondentų nepranešų apie žinomą korupcijos atvejį. Nurodžiusių, kad nepranešų, klausta dėl kokių priežasčių:

17 klausimas

Kaip manote, ar teisme yra paplitusi situacija, kai teisėjams ar darbuotojams norima papildomai atsilyginti?

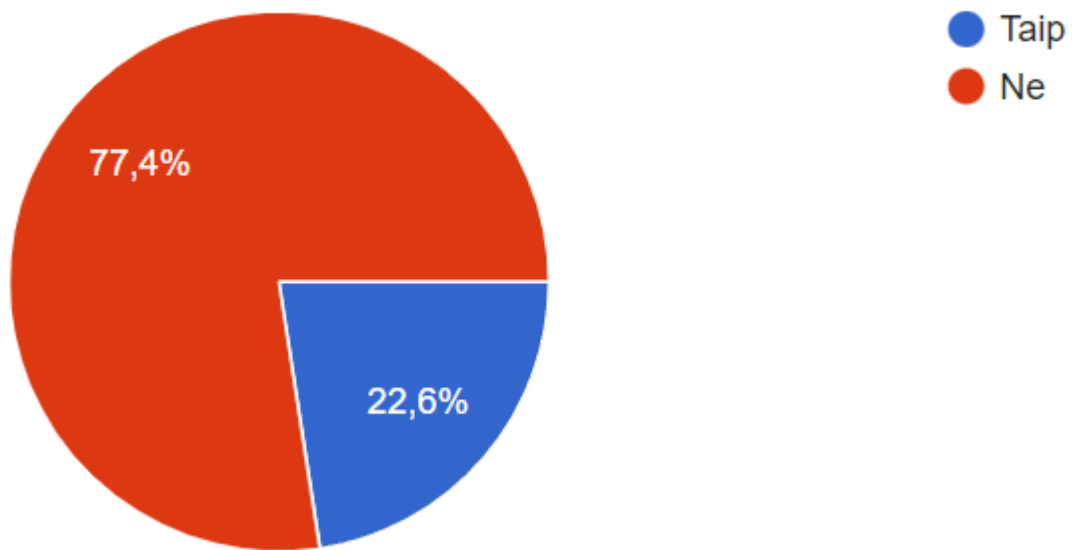

3,3 proc. respondentų nurodė, kad tokia situacija teismuose vis dar yra paplitusi.

18 klausimas

Kaip manote, ar teisme pasitaiko kitų, su kyšio davimu nesusijusių, korupcijos apraiškų (pvz. išankstiniai susitarimai, piktnaudžiavimas įgaliojimais, neformalus

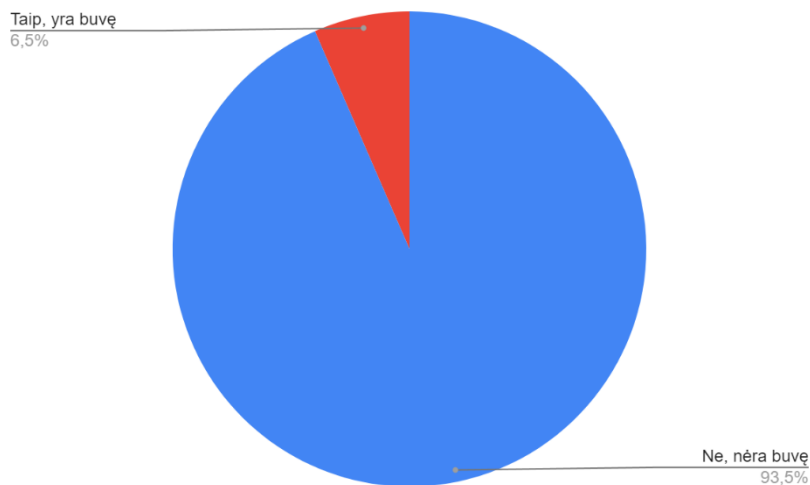
bendravimas su byloje dalyvaujančiais asmenimis ir pan.)?

Teigiamai atsakiusių respondentų (130) paprašius nurodyti, kokios jų manymu, korupcijos apraiškos galimai egzistuoja teisme, atsakymus pateikę respondentai (75) nurodė: neformalų bendravimą su byloje dalyvaujančiais asmenimis, advokatais, buvusiais kolegomis (48 proc.), išankstinius susitarimus dėl bylos baigties (17,3 proc.), piktnaudžiavimą įgaliojimais ar jų viršijimą (14,5), piktnaudžiavimą įgaliojimais ar jų viršijimą (8,2 proc.), neskaidrius ir/ar nedeklaruotus ryšius (6,4), santykius su politikais (5,6).

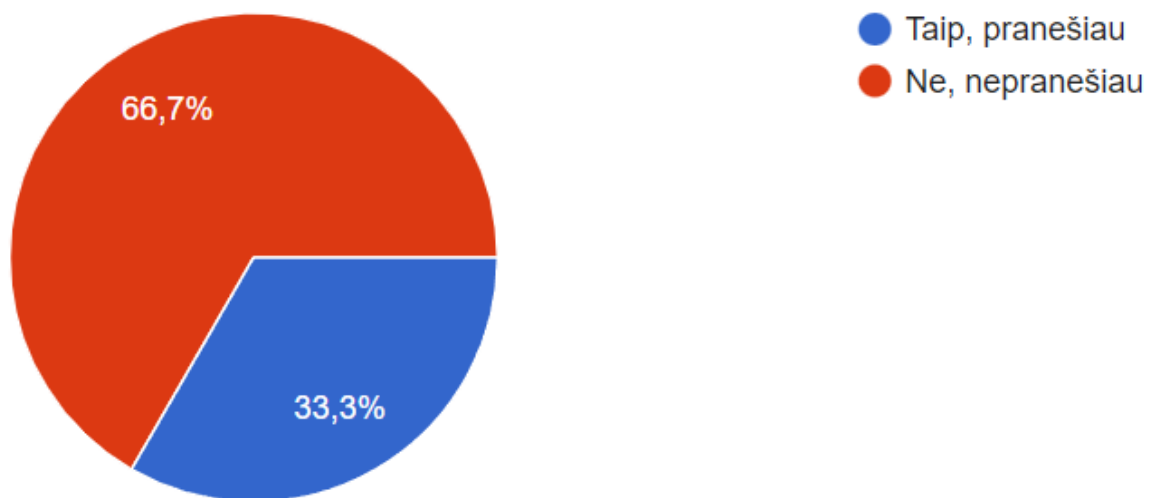
19 klausimas

Ar yra buvę situacijų, kai Jums ar Jūsų kolegai buvo siūlomas kyšis ar buvote kitaip darbe susidūręs su korupcija?

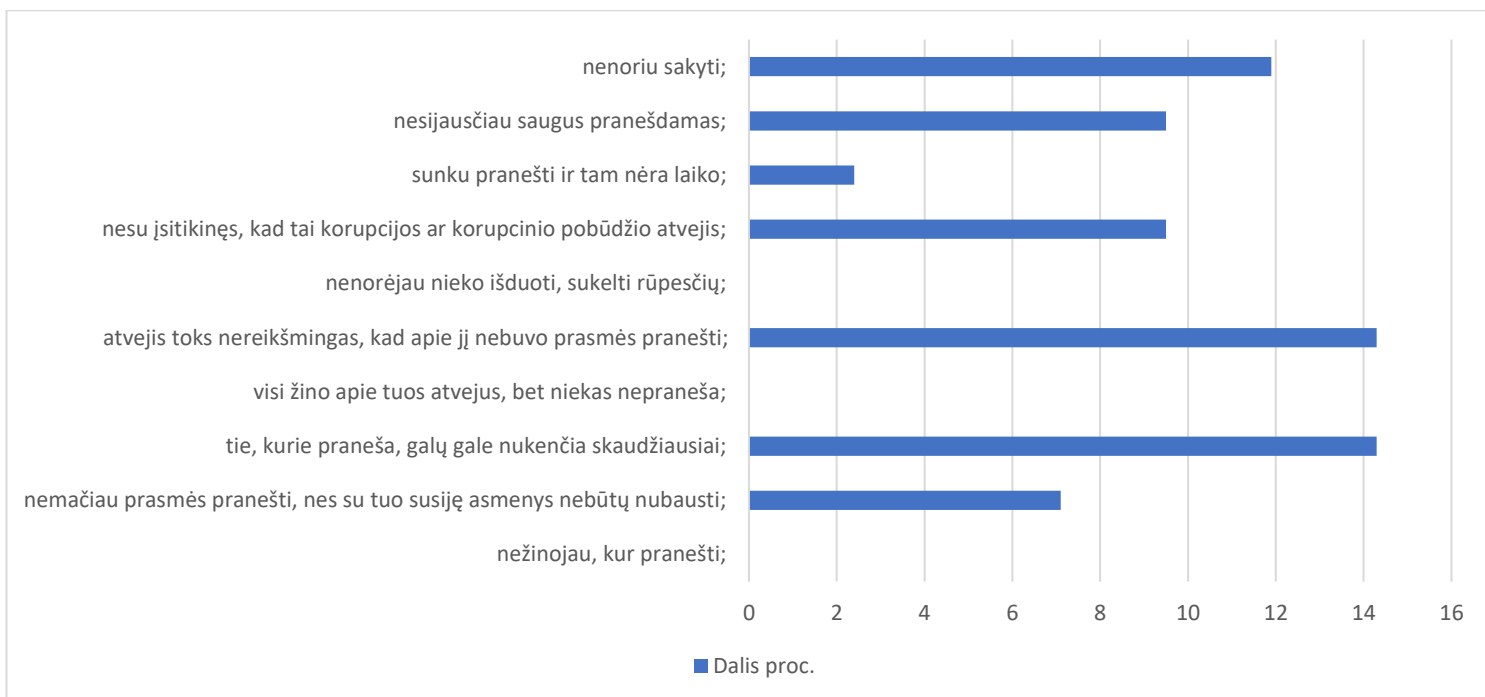
Teigiamai atsakiusių buvo klausiama ar tai, kad jiems ar jų kolegai buvo siūlomas kyšis ar buvo kitaip darbe susidūręs su korupcija, kam nors pranešė?

Net 66,7 proc. nurodė, kad niekam apie įvykį nepranešė:

Respondentų, nurodžiusių, kad pranešė, klausta kam pranešė. Daugiausia respondentų nurodė, kad pranešė tiesioginiam vadovui ar teismo vadovybei (60,7 proc.), kiek mažiau, kad pranešė STT (17,9 proc.), tik trys respondentai nurodė pranešę vidiniu pranešimų apie pažeidimus kanalu.

Respondentų, **neigiamai** atsakiusių į 19 klausimą, klausta dėl kokių priežasčių nepranešė:

Iš respondentų atsakymų matyti, kad nepranešimo apie galimus korupcijos atvejus priežastys yra susijusios su negatyviais motyvais: baime, nesaugumu, netikėjimu, nepasitikėjimu. Respondentams taip pat buvo sudaryta galimybė nurodyti priežastis, kodėl jie nepranešė. Iš atsakymų matyti, kad nepranešama tuomet, kada kitų asmenų neteisėtas elgesys netoleruojamas: „nepranešiau, nes neėmiau“, „informavau, kad kreipsiuosi į policiją ir kyšį atsiėmė“, „paaiškinau, kad toks elgesys nederamas“.

Respondentai taip pat galėjo atsakyti, kodėl nesijaučia saugūs pranešdami: „Jaučiuosi saugi, nes esu už teisingumą, jeigu pasitaikytų tokia situacija praneščiau iškart.“;

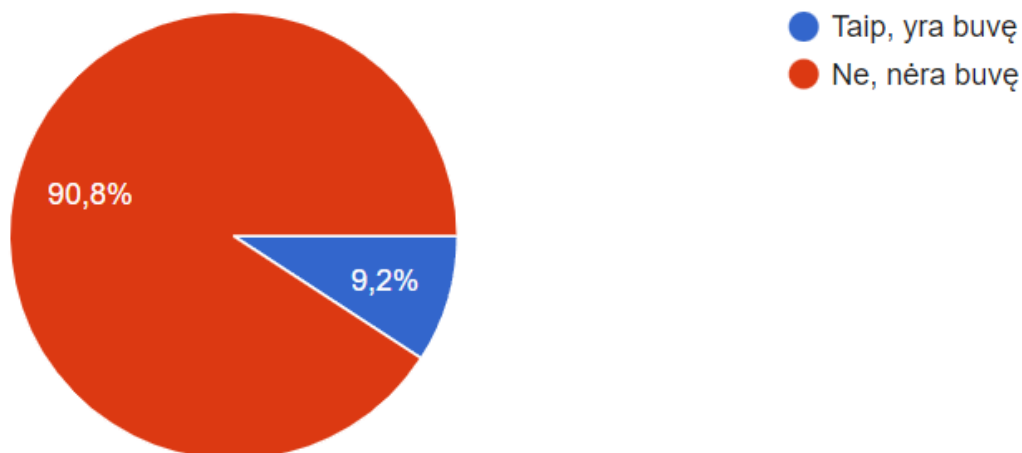
„Tampi nepageidaujamu, esi psichologiškai terorizuojamas, vadovybė tyčiojasi ir t.t.“; „Baimė, kad sužinos kas pranešė“; „Nemanau, kad kolegos tai toleruotų“; „Teismų sistemoje sužinoma apie pranešėjus ir jie nebepadaro karjeros, gauna neigiamus vertinimus“; „Tuometės teismo vadovybės asmeniniai ryšiai su STT“; „Kai teiraujasi dėl sprendimo kolega, sudėtinga pranešti, nes iškyla rizika, kad privalėsiu įrodinėti, jog kolega tokiu klausimu kreipėsi.“; „Nesijaučiu saugus“; „Demonstruojami ryšiai su institucija atsakinga už tokių pažeidimų tyrimus“; „teismo vadovybė nebūtų objektyvi mano, kaip pranešėjo, atžvilgiu“.

1 respondentas pateikė situacijos pavyzdį, kai pranešė apie vadovo mobingą, tačiau niekas nesureagavo ir iš pranešėjo išsityčiojo, todėl respondentas mano, kad su pranešimu apie korupcinio pobūdžio pažeidimus situacija susiklostytų panašiai.

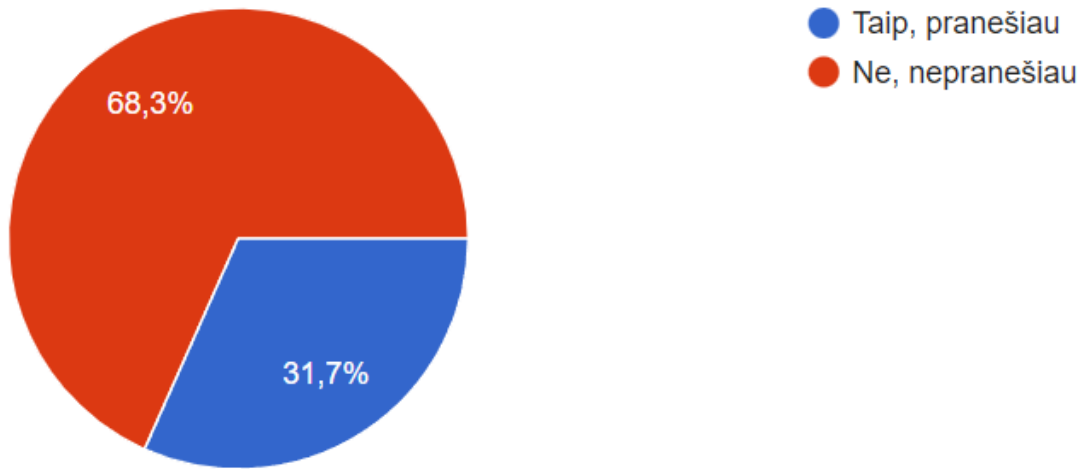
1 respondentas pateikė konkretų pavyzdį, kai teismo vadovybei pranešė apie korupcinio pobūdžio pažeidimus, pranešėjas nenorėjo būti atpažintas, tačiau dėl pasirinktos reagavimo į pranešimą formos pranešėjo asmenybė buvo identifikuota ir apie tai sužinojo visas teismo kolektyvas.

20 klausimas

Ar yra buvę situacijų, kai Jums ar Jūsų kolegai darbe buvo daromas spaudimas elgtis taip, kaip Jums nepriklauso arba jautėte, kad toks elgesys gali būti prieštaraujantis teisės aktams ar profesinei etikai

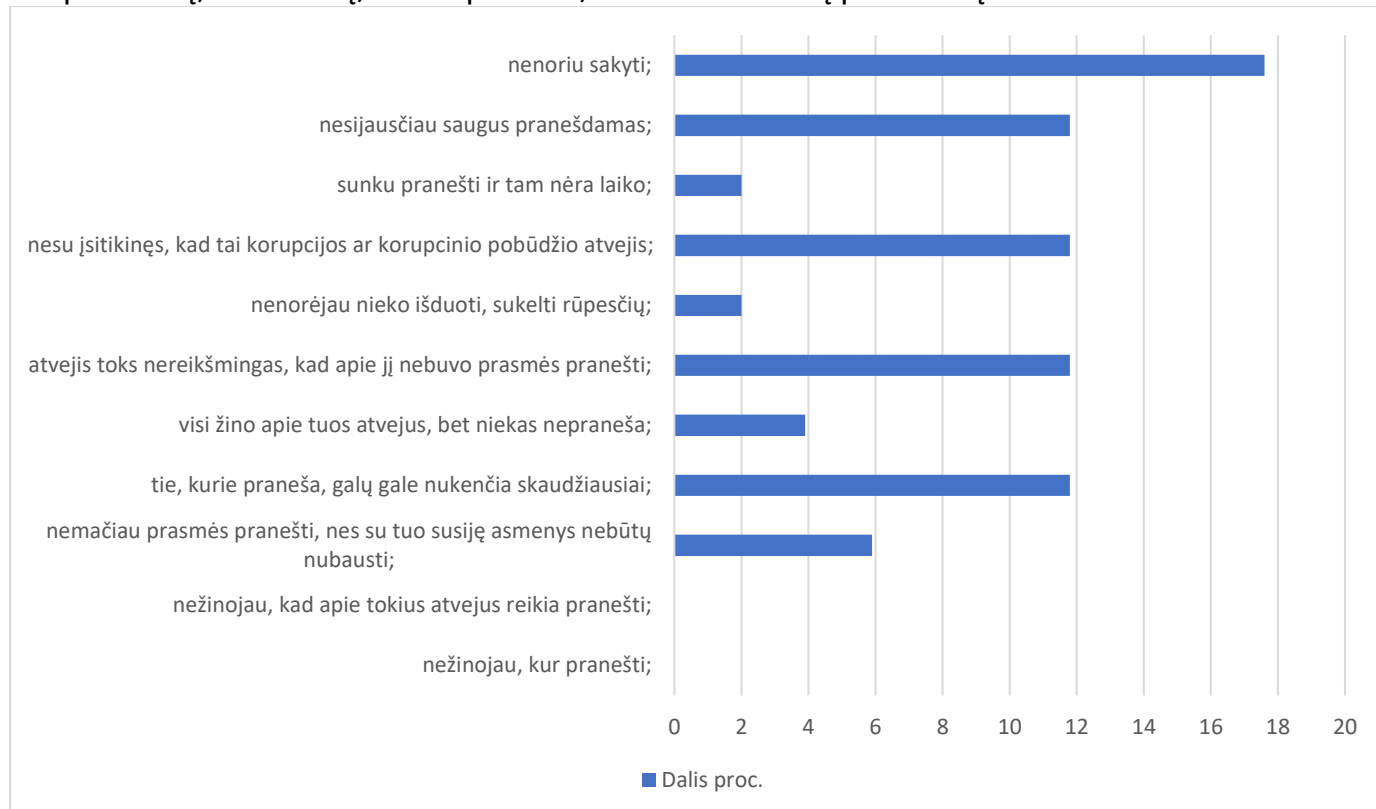

Teigiamai atsakiusiųjų buvo klausiama ar apie tai kam nors pranešė?

Kaip ir ankstesniu atveju, daugiausiai respondentai nurodė apie tokį atvejį pranešę teismo vadovybei arba savo tiesioginiam vadovui.

Respondentų, atsakiusių, kad nepranešė, klausta dėl kokių priežasčių:

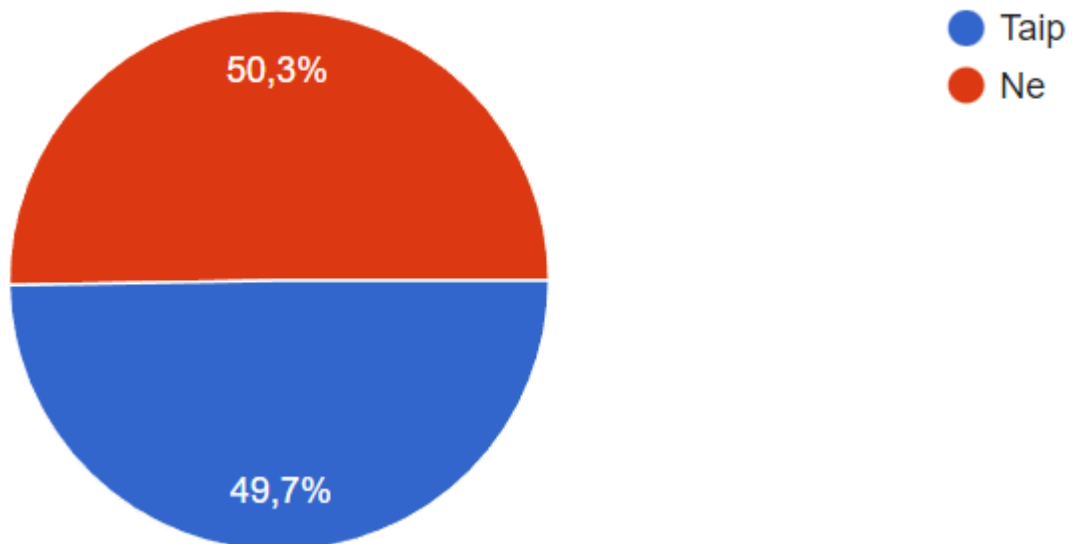

Respondentai taip pat galėjo nurodyti kitas priežastis, kodėl nepranešė: „nagrinėjamoje byloje dėl sprendimo įtaką bandė daryti tuometinis teismo pirmininkas. Buvau tik pradėjęs dirbti, pasakiau, kad darysiu viską pagal teisės aktų reikalavimus ir išėjau iš kabineto.“; „spaudimas buvo daromas ne man, o mano kolegei, apie tai žinau tik iš jos žodžių.“; „kai vadovas daro spaudimą, galima pranešti tik už administracinę veiklos priežiūrą atsakingam asmeniui, kuris yra toks pats.“; „proaktyviai išsiaiškinau situaciją pati.“; „su tuo susijęs asmuo nebūtų nubaustas, o kolegoms būtų labai skaudžiai pakenkta.“

Apibendrinant galima nurodyti, kad 19 ir 20 klausimų atsakymai iš esmės sutampa. Taip pat aiškiai išsiskiria priežastys, kodėl teismų sistemoje dirbantys žmonės nesiryžta pranešti apie galimus teisės ar etikos pažeidimus. Šios priežastys tik nedidele dalimi susijusios su asmenų abejonėmis dėl tokių pažeidimų pavojingumo ir/ar reikalingumo informuoti atitinkamus įgaliojimus turinčius subjektus. Daugiausiai žmonės nesiryžta pranešti dėl baimės ir nesaugumo jausmo. Ypač akcentuotina, kad net ir anoniminėje apklausoje didelė dalis žmonių nurodė nenorintys sakyti priežasčių, kodėl pastebėję korupcinį pažeidimą niekam nepranešė. Tai gali indikuoti, kad žmogus supranta, kad jo turima informacija turėjo būti pranešta, tačiau asmuo jaučiasi nepatogiai atskleidžiamas motyvus, dėl kurių taip nepasielgė. O šie motyvai, remiantis surinktais duomenimis, gali būti pagrįsti tomis pačiomis negatyviosiomis priežastimis: persekiojimo, atstūmimo, nesaugumo, susidorojimo baime.

21 klausimas

Ar žinote teismų sistemos vidinio kanalo elektroninio pašto adresą, kuriuo galite pranešti apie pažeidimus?

Pusė teismų sistemoje dirbančių respondentų nežino teismų sistemos vidinio pranešimų apie pažeidimus kanalo el. pašto adresą. Tiesa, atsižvelgiant į tai, kad: 1) dalis respondentų ankstesniuose klausimuose atsakė apie pažeidimus pranešė vidiniu kanalu; 2) per centrinio vidinio pranešimų kanalo egzistavimo laiką buvo gautas tik 1 pranešimas; 3) dalis teismų turi savo vidinius pranešimų kanalus, egzistuoja tikimybė, kad žinančių centrinio vidinio pranešimų kanalo el. pašto adresą dalis yra dar mažesnė. Nepaisant to, siektina maksimalaus šio rodiklio išpildymo.

Išvados

1. Teismų sistemoje dirbantys žmonės plačiai neįsitraukė į korupcijos (ne)tolerancijos teismuose tyrimą, kadangi anketą užpildė tik 17,10 proc. visų teismų sistemoje dirbančių asmenų. Kita vertus, teigiamai vertintina tai, kad klausimyną užpildė ketvirtadalis Lietuvos teisėjų (26,23 proc.). Vertinant gautus rezultatus bendrąja prasme, išskyrus pavienius atvejus, nepastebėtas didesnis atsakymų skirtumas tarp teisėjų ir ne teisėjų atsakymų.
2. Didesnė respondentų dalis mano, kad teismų sistemoje korupcija nėra plačiai paplitusi, taip pat pozityviai vertina teismų vaidmenį kovojant su korupcija šalies mastu, tačiau mano, kad jų pastangos šioje srityje yra nuvertinamos. Toks požiūris iš esmės skiriasi nuo kitų institucijų atliekamų reprezentatyvių apklausų, kuriuose visuomenės nuomone būtent teismai atsakingi už prastą kovos su korupcija būklę šalyje. Tiesa, ir 27,6 proc. teismų sistemoje dirbančių asmenų galvoja, kad teismai vykdydami teisingumą, bylose ne visada geba tinkamai identifikuoti susiklosčiusius korupcinius santykius ir tinkamai juos teisiškai įvertinti arba skiria nepakankamas poveikio priemones už korupcinius santykius ar dažnai neskiria arba skiria švelnesnes poveikio priemones arba asmenims taiko kitokias teisines nuolaidas.
3. Tyrimo rezultatai rodo, kad teismuose dirbančių asmenų požiūris į korupciją ir jos formas yra aiškiai neigiamas: absoliuti dauguma nurodo jokiais atvejais nepateisinantys kyšio davimo, teigiamai vertina ir teismuose dirbančių asmenų atsparumą korupcijai, bendruomenės antikorupcinį sąmoningumą. Vis dėlto, tik apie 7 proc. respondentų aiškiai sutinka, kad teismų nepriklausomumas yra apsaugotas.
4. Didžiausiais su korupcija susijusiais rizikos faktoriais respondentai įvardija nepakankamą finansavimą, viešų ir privačių interesų painiojimą ir neskaidrius teismuose dirbančių asmenų ryšius. Respondentų vertinimu daugiausia korupcijos apraiškų teismų sistemoje yra bylų nagrinėjimo procese.
5. 67 proc. respondentų yra tvirtai apsisprendę pranešti apie sužinotą korupcijos atvejį. Vis dėlto, atsakydami į klausimą, ar pranešė apie jau sužinotą atvejį, 66,7 proc. respondentų nurodė, kad nepranešė. 22,6 proc. respondentų mano, kad teisme pasitaiko kitų, su kyšio davimu nesusijusių, korupcijos apraiškų. Daugiausia tokių apraiškų respondentai mato įsitraukime į neformalų bendravimą su byloje dalyvaujančiais asmenimis, advokatais, prokuroriais, interesų nedeklaravimą, išankstiniuose susitarimuose dėl bylos baigties.
6. Tyrimo rezultatai rodo aiškius signalus apie teismų sistemos bendruomenės baimes pranešti apie pastebėtus pažeidimus ir šios baimės yra susijusios su nesaugumo jausmu, baime, kad pranešėjo tapatybė bus nustatyta ir paviešinta, o pats pranešėjas patirs spaudimą, pažeminimą iš vadovybės ar kolegų.